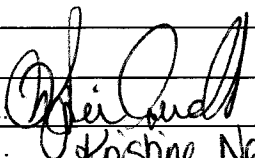
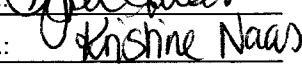


KI-notat nr.: 38/2011 - Bakgrunn for vedtak

Søker/sak:	Jan Livar Espeland/ Vaule kraftverk		
Fylke/kommune:	Rogaland/Bjerkreim		
Ansvarlig:	Øystein Grundt	Sign..	
Saksbehandler:	Kristine Naas	Sign.:	
Dato:	20 OKT 2011		
Vår ref.:	NVE 200706602-24 ki/krn		
Sendes til:	Søker og alle som har uttalt seg til saken		

Middelthuns gate 29
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO
Telefon: 22 95 95 95
Telefaks: 22 95 90 00
E-post: nve@nve.no
Internett: www.nve.no
Org. nr.:
NO 970 205 039 MVA
Bankkonto:
0827 10 14156

Søknad om tillatelse til Vaule kraftverk i Bjerkreim kommune, Rogaland fylke

Innhold

Sammendrag	1
Søknad	3
Høring og distriktsbehandling	5
Søkers kommentar til høringsuttalelsene med tilleggsopplysninger	16
Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader	18
NVEs vurdering	23
NVEs konklusjon	32

Sammendrag

Jan Livar Espeland søker om å få konsesjon til å overføre Hedlerbekken til Stegatjørn og utnytte fallet fra Stegatjørn til Røyslandsvatnet gjennom bygging av Vaule kraftverk. Kraftverket vil få en maksimal installert effekt på 0,240 MW og gi en årlig fornybar energiproduksjon på inntil 0,59 GWh.

Bjerkreimsvassdraget ble vernet ved Supplering av verneplan for vassdrag (St.prp. 75 (2003-2004)). Elva er ikke viktig for anadrom fisk, og vassdragets status som nasjonalt laksevassdrag (St.prp. 32 (2006-2007)) blir dermed ikke berørt.

En avskjærende kanal vil overføre vannet fra Hedlerbekken til bekken som renner fra Skramyran til Stegatjørn. Inntaket er planlagt på kote 290 i utløpet av Stegatjørn. Det vil bygges en løsmasseterskel som plastres med naturstein. Rørgata vil få en lengde på 510 m og er planlagt nedgravd hele strekningen til kraftstasjonen på kote 230.

Bjerkreim kommune anbefaler at det gis konsesjon og mener de avbøtende tiltakene som er beskrevet i søknaden er tilstrekkelige. Rogaland fylkeskommune tilrår konsesjon under forutsetning av at kulturminneinteressene ivaretas. Norges Jeger- og Fiskerforbund Rogaland, Bjerkreim Jeger og

Fiskerforening og Stavanger Turistforening anbefaler konsesjon på visse forutsetninger. Bjerkreim Bondelag og Bjerkreim Elveeigarlag anbefaler også konsesjon. Fylkesmannen i Rogaland og Naturvernforbundet går i mot en konsesjon. Dalane Energi IKS uttaler at Vaule kraftverk kan knyttes til nettet, men ikke som forespeilet i søknaden.

Kraftverket vil gi inntekter til søker, samt økte skatteinntekter til kommunen. Videre vil prosjektet føre til en styrking av næringsgrunnlaget og økt sysselsetting i anleggs- og driftsperioden.

En utbygging etter omsøkt plan vil gi om lag 0,59 GWh/år i ny fornybar energiproduksjon. Dette er en produksjon som er vanlig for minikraftverk. Selv om dette isolert sett ikke er et vesentlig bidrag til fornybar energiproduksjon, så utgjør småkraftverk samlet sett en stor andel av ny tilgang de senere år. I 2010 klarerte NVE om lag 0,9 TWh ny energi fra småkraftverk. De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. NVE mener at så lenge disse interessene ikke er av svært stor verdi eller dersom de kan avbøtes i tilstrekkelig grad gjennom vilkår, så kan det gis konsesjon til tiltaket. De konsesjonsgitte tiltakene vil være et bidrag i den politiske satsingen på småkraftverk, og satsingen på fornybar energi.

NVE har merket seg at Bjerkreimsvassdraget har fått en særstilling når det gjelder etablering av kraftverk i vernede vassdrag ved at det er tillatt installert effekt opp til 3 MW. NVE anser derfor at etablering av mindre kraftverk i små sidegreiner til hovedvassdraget kan aksepteres så lenge det ikke går på bekostning av de mer spesifikt omtalte verneverdiene. Overføring av vassdrag som berører lengre elvestrekninger, og ikke minst også hovedløpene vil imidlertid etter vårt syn i større grad reelt sett påvirke helheten i vassdraget da de naturlige prosessene i mindre grad får utvikle seg upåvirket. I tillegg vil den omsøkte overføringen som nevnt medføre tekniske inngrep av betydning i et område som ellers er uberørt.

I Ot. prp. nr 39, (1998-1999), om vannressursloven, fremgår det av merknadene til § 35 at det normalt ikke tillates nye damanlegg i et vernet vassdrag, jf. også Olje- og energidepartementets (OED) merknader til klagesak på NVEs avslag på søknad om bygging av Hegelstad kraftverk i Bjerkreimsvassdraget, brev fra OED 13. juni 2008. Etter vårt syn må dette også ha en viss relevans ved overføring av vann fra et sidevassdrag til et annet. En vil da bevege seg bort fra hva som er å anse som mer tradisjonell småkraftutbygging med utnyttelse av et konsentrert fall.

NVE viser til at den delen av prosjektet som innebærer overføring av Hedlerbekken til Stegatjern vil tørregge vannstrengen på 100 m i Hedlerbekken og medføre terrenginngrep knyttet til kanalisering på 80 m, samtidig som vassdraget fra Stegatjern blir påvirket gjennom utbygging. I søknadens alternativ C er det foreslått å flytte inntaket ned til samløpet. NVE mener dette alternativet representerer et mindre teknisk inngrep enn hovedalternativet, med overføring og inntak i tjernet, og lengde på vannveien vil bli redusert med ca. 30 m i et åpent myrområde. Samtidig vil en utbygging etter alt. C bare i mindre grad redusere produksjonen, fra 0,59 GWh til 0,48 GWh. Tatt i betraktning at inngrepsomfanget blir vesentlig mindre samtidig som produksjonen i lite grad endres, mener NVE at alt. C er å foretrekke.

Etter vårt syn vil det være nødvendig å opprettholde en variert vannføring på elvestrekningen i tillegg til en minstevannføring slik at ikke vassdraget skal fremstå som for sterkt preget av en utbygging. Ut fra den dokumentasjon som er fremlagt, innkomne høringsuttalelser og inntrykk fra befaring, kan vi ikke se at verneverdiene for Bjerkreimsvassdraget vil bli berørt dersom det gis tillatelse til en utbygging som er basert på disse kriteriene. Kravet i vannressursloven § 35, post 5 og 8 er da oppfylt.

Produksjonen vil bli under 1 GWh til en høy kostnad. Om søker anser dette som forsvarlig vil være opp til dem. NVE har for sin del vektlagt at det vil bli noe produksjon av fornybar energi og aktivitet i

en anleggsfase. Dersom søker anser det som lønnsomt vil det også kunne gi et bidrag til å opprettholde en lokal bosetting. Med begrenset slukeevne, slipp av minstevannføring og rørgate under bakken som omsøkt også for dette alternativet mener NVE at allmenne interesser ikke blir berørt i vesentlig grad.

NVE mener at fordelene ved tiltaket i form av noe ny fornybar energiproduksjon og lokal aktivitet og verdiskapning er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir Jan Livar Espeland tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging av Vaule kraftverk etter alternativ C. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Jan Livar Espeland, datert 11.07.2008:

"En ønsker å utnytte vannfallet i Hedlerbekken mellom Stegatjørna og Røyslandsvatnet i Bjerkreim kommune i Rogaland fylke, og søker herved om følgende tillatelser:

1. Etter vannressursloven, jf. § 8, om tillatelse til:

- å bygge Vaule kraftstasjon ved Røyslandsvatnet*
- å overføre vann fra Hedlerbekken til Stegatjørna via grøft/nedgravd rør*

2. Etter energiloven om tillatelse til:

- bygging og drift av Vaule minikraftverk, med tilhørende koblingsanlegg og kabel som beskrevet i søknaden.*

Det søkes primært om tillatelse til utbygging etter alternativ B. Dette er nå det økonomisk sett eneste realistiske alternativet, dersom en ikke kan regulere Stegatjørna og dessuten må stanse kraftverket i sommerperioden av hensyn til vannføringen i Hedlerbekken.

Etter søkers vurdering og på bakgrunn av utførte miljøundersøkelser, vil tiltaket ikke være i konflikt med verneverdiene i Bjerkreimvassdraget.

Søker har også erfart at det er et sterkt lokalpolitisk ønske om at denne typen prosjekter kan realiseres, med bakgrunn i de premisser som førte fram til verningen av vassdraget. Her var det en klar forutsetning at det "gjennom aktiv kommunal arealplanlegging vil statlige myndigheter ha et godt grunnlag for å kunne ta hensyn til det lokale engasjementet."

Nødvendige opplysninger om tiltaket fremgår av vedlagte utredning. Vi ber om en snarlig behandling av søknaden."

Hoveddata for prosjektet fremgår av tabellen under:

Vaule mikrokraftverk, hoveddata				
TILSIG		Alternativ A	Alternativ B (omsøkt)	Alternativ C
Nedbørfelt	Km ²	3,5	3,5	3,6
Middelvannføring	l/s	270	270	270
Alminnelig lavvannføring	l/s	15	15	15
Inntak på kote		290,7	290,5	280
Avløp på kote		230	230	230
Midl. Brutto fallhøyde	m	59,7	59,5	49
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,119	0,131	0,101
Slukeevne, midl.	m ³ /s	0,5	0,5	0,5
Tilløpsrør, diameter	mm	582	582	582
Tunnel, tverrsnitt	m ²	-	-	-
Tilløpsrør/tunnel, lengde	m	510	510	480
Installert effekt, maks	MW	0,240	0,240	0,190
Bruktid (t)		2921	2450	2532
Magasinvolum	mill. m ³	0,07	0	0
HRV		190,70	190,5	0
LRV		130,30	190,5	0
Produksjon, vinter (1/10 – 30/4)	GWh	0,578	0,392	0,321
Produksjon, sommer (1/5-30/9)	GWh	0,123	0,196	0,160
Produksjon, årlig middel	GWh	0,701	0,588	0,481
Utbyggingskostnad	mill. kr.	1,712	1,869	1,818
Utbyggingspris	kr./kWh	2,45	3,18	3,78

Vaule mikrokraftverk, Elektriske anlegg		
GENERATOR		
Ytelse	MVA	2x120
Spennings	kV	230
TRANSFORMATOR		
Ytelse	MVA	315
Omsetning	kV/kV	230/22 000
NETTILKNYTNING (kraftlinjer/kabler)		
Lengde	km	0,6
Nominell spenning	kV	1000
Luftlinje el. jordkabel		

Høring og distriktsbehandling

Denne søknaden er en av i alt seks søknader om bygging av kraftverk i Bjerkreimsvassdraget som NVE sendte på høring samtidig for at høringspartene og NVE kan foreta en samlet helhetlig vurdering. Flere av høringsuttalelsene er avgitt for alle kraftverkene i ett dokument, og NVE har til en viss grad bare referert det som gjelder Vaule kraftverk.

NVE har mottatt følgende høringsuttalelser til søknaden:

Bjerkreim kommune har i kommunestyremøte den 24.04.2009 vedtatt følgende:

- 1. Bjerkreim kommune anbefaler at NVE gir tillatelse til følgende kraftverk:*
 - a. Vaule mikrokraftverk*
 - b. Tengesdal minikraftverk*
 - c. Ørsdal småkraftverk*
 - d. Malmei småkraftverk*
 - e. Fossvatn minikraftverk*
 - f. Mjåvatn minikraftverk*
- 2. Forholdet til kommuneplanen er omtalt i saksutredningen.*
- 3. Bjerkreim kommune har ikke kjennskap til spesielle forhold ved noen av prosjektene som ikke er omtalt i søknadsdokumentene.*
- 4. Bjerkreim kommune mener at de avbøtende tiltakene som søkerne selv har beskrevet i konsesjonssøknadene bør være tilstrekkelige, og ser ikke behov for ytterligere avbøtende tiltak.*
- 5. I den grad det foreligger flere utbyggingsalternativer innenfor det enkelte kraftverket har Bjerkreim kommune ingen klare preferanser for enkeltalternativer.*

[...]

Vurderinger:

Saksbehandler er av den oppfatning at det er mulig å bygge små vannkraftverk i Bjerkreimsvassdraget, samtidig som man tar vare på de viktige verdiene i vassdraget. Etter det en kan bedømme ut fra tilgjengelige opplysninger vil alle de omsøkte tiltakene ha en overvekt av

positive konsekvenser for lokalsamfunnet. Det vektlegges her spesielt den virkningen de omsøkte kraftstasjonene vil ha på økonomisk aktivitet i kommunen både i anleggsfasen og driftsfasen, samt den økte kraftproduksjonen av fornybar energi tiltakene medfører. Økt forsyningssikkerhet lokalt vil også være positivt. De seks tiltakene vil til sammen gi anslagsvis 27 GWh produksjon per år, noe som tilsvarer forbruket til 1300-1400 boliger. Ca 2/3 av dette kommer fra Ørdsalen småkraftverk. I Bjerkreim kommune er det ca 900 boliger.

En gjennomgang av de innsendte søknadene og konsekvensene av de omsøkte tiltakene viser at ulempene er små og i stor grad håndterbare ved at det settes i verk avbøtende tiltak. Kommunen har ikke kjennskap til spesielle lokale forhold som ikke er omtalt i søknadsdokumentene.

I den grad det foreligger ulike utbyggingsalternativer for det enkelte kraftverk, har saksbehandler ingen klare preferanser for enkeltalternativer.

Det anbefales derfor at formannskapet uttaler seg positivt til alle de innsendte søknadene. Krav om reguleringsplaner.

De tiltakene som medfører bygging av demninger, rørgater, kraftstasjon, og som er plassert i LNF-område kan behandles som dispensasjon fra kommuneplanens arealdel dersom fylkesmannen og fylkeskommunen aksepterer dette. Kommunen kan imidlertid kreve reguleringsplan dersom dette anses som nødvendig for at alle interesser og hensyn skal bli ivarettatt.

Saksbehandler har vært i telefonisk kontakt med saksbehandler hos fylkesmannen, som opplyser på generelt grunnlag at det skal være meget små tiltak i LNF-områder for at fylkesmannen skal være villig til å saksbehandle tiltaket som en dispensasjonssak. Man må derfor være forberedt på at fylkesmannen krever at det utarbeides reguleringsplaner. Det er bedre at tiltakshaverne får denne informasjonen nå, og forholder seg til det, enn at det kommer som en overraskelse når dispensasjonssøknaden oversendes til fylkesmannen, slik plan- og bygningsloven krever.

Følgende av de omsøkte tiltakene gjelder områder der det er kulturminner som spesielt må tas hensyn til:

- Vaule mikrokraftverk
- Ørdsal småkraftverk
- Mjåvatn minikraftverk

For å sikre at disse områdene blir ivarettatt på en fullgod måte, anbefales det i alle fall at det stilles krav om utarbeidelse av reguleringsplaner for de opplistede kraftverkene, fra inntaksområdet til kraftstasjonen (ikke nedbørsområdet og ikke kraftlinjer ut av områdene). Anleggsveier må være med på reguleringsplanene. Rådmannen tilrår at det kreves utarbeidet reguleringsplan for alle kraftverkene.

Økonomiske konsekvenser:

Bygging av disse kraftverkene vil ha en viss sysselsettingseffekt i anleggstiden. I driftstiden vil de generere inntekter for eierne som vil bli skattet lokalt.

Konsekvenser for barn og unge:

Ikke ved noen av de omsøkte kraftverkene er det påvist spesielle negative eller positive konsekvenser for barn og unge.

Beredskapsmessige konsekvenser:

Utbygging av disse kraftverkene er med på å styrke den lokale kraftproduksjonen. De ulike kraftverkene vil kunne produsere elektrisk kraft til å forsyne fra 30 (Vaule) til 900 (Ørsdal) husstander.

Rådmannen sitt forslag til vedtak:

1. Bjerkreim kommune anbefaler av NVE gir tillatelse til følgende kraftverk:

a. Vaule mikrokraftverk

b. Tengesdal minikraftverk

c. Ørsdal småkraftverk

d. Malmei småkraftverk

e. Fossvatn minikraftverk

f. Mjåvatn minikraftverk

2. Forholdet til kommuneplanen er omtalt i saksutredningen.

3. Bjerkreim kommune har ikke kjennskap til spesielle forhold ved noen av prosjektene som ikke er omtalt i søknadsdokumentene.

4. Bjerkreim kommune mener at de avbøtende tiltakene som søkerne selv har beskrevet i konsesjonssøknadene bør være tilstrekkelige, og ser ikke behov for ytterligere avbøtende tiltak.

5. I den grad det foreligger flere utbyggingsalternativer innenfor det enkelte kraftverket har Bjerkreim kommune ingen klare preferanser for enkeltalternativer.

6. Bjerkreim kommune vil kreve at for de kraftverkene (kraftstasjon, rørgater, anleggsveier) som er i strid med kommuneplanens arealdel må det utarbeides og vedtas reguleringsplan med tilhørende dokumenter før utbyggingen kan starte. Utarbeidelsen av disse planene blir utbyggeres ansvar.

20.04.2009 Formannskapet – Møtebehandling:

Marthon Skårland foreslo å ta ut pkt. 6.

Marthon Skårland sitt forslag ble vedtatt med 5 mot 2 stemmer.

Pkt. 1-5 ble deretter enstemmig vedtatt."

Fylkesmannen i Rogaland uttaler i brev datert 04.09.2009:

"Bjerkreimvassdraget er vernet mot kraftutbygging i 2005 som supplerer av Verneplan IV. Hovedregelen er at det ikke skal bygges kraftverk i vernede vassdrag. Et viktig kriterium ved vurderingen er hvorvidt naturlig vannføring eller tilnærmet normal vannføring opprettholdes. I disse sakene er tre av kraftverkene allerede i drift, og under hensyntaken til dette må aksepteres en større fraføring av vann enn i nye prosjekter. Ved vern av Bjerkreimvassdraget ble vedtatt en særbestemmelse som åpner for bygging av kraftverk på inntil 3 MW installert effekt, men likevel slik at de allemenne verneverdiene ikke svekkes nevneverdig. I Fylkesmannens tilråding er begge disse forhold vurdert.

Et annet forhold som denne saken illustrerer godt, er spørsmålet om hva som menes med et vernet vassdrag: Hvor mange mindre kraftverk kan en bygge før vassdraget ikke lenger kan ansees som vernet. Sum-effekter vil intreffe på de fleste fagområder, bl. a. biologisk mangfold

og landskapsvirkninger. Over tid vil summen av mange små inngrep/kraftverk kunne få utilsiktede og negative effekter i nedbørfeltet eller et geografisk område, virkninger som kan være i strid med verneformålet. Etter vår mening må det legges vekt på såkalte sum-effekter ved alle konsesjonssaker eller fritakssaker i verna vassdrag. Det gjelder også Bjerkreimsvassdraget.

[...]

Slukeevne/vannuttak: Tidligere var en slukeevne tilsvarende 15% av middelvannføringen en "tommelfinger-regel" for maksimalt vannuttak i vernet vassdrag. Dette omfattet ikke bare kraftutbygginger, men vannuttak også til annet bruk. Denne grensen praktiseres ikke i dag men representerer likevel en antydning om akseptabelt vannuttak. I dag skal uttaket begrunnes i forhold til verneverdiene i det aktuelle vassdrag, noe som gjør at det i noen tilfeller ikke kan tas ut så mye som 15%, mens det i andre tilfeller kan tas ut mer. Vannuttak på opptil noen 10-talls prosent er i enkelte tilfeller akseptert, da uttaket ble vurdert å ikke svekke verneverdiene i det aktuelle vassdrag. Det er ikke eksempler på at det er gitt konsesjon til kraftverk med slukeevne på >50 % (Kjell Carm, pers. medd).

Et vannuttak på 200 %, som er omsøkt i de fleste av disse prosjektene, er alt for høyt, og vil, selv med minstevannføring, medføre at det meste av vannet i bekkene fjernes på permanent basis.

Reguleringsmagasiner: Fylkesmannen er generelt skaptisk til reguleringsmagasiner i tilknytning til mindre kraftverk. Vi har registrert samme skepsis i NVE, jfr. vurderinger av magasinbehov i Tveiteåno i Suldal. Her gjorde NVE en grundig gjennomgang av behovene for magasin, bl.a. i forhold til muligheene for dag/natt-kjøring og magasinering av flomvann (KTV-notat nr. 39/2003). Konklusjonen var at magasiner i slike småkraftverk bidrog lite til effektbalansen, og at det kun var behov for mindre magasiner av rene driftshensyn. Miljøkonsekvensene av større magasinetableringer ble vurdert som større enn gevinsten. Resultatet var at NVE reduserte de omsøkte magasinvolumene i Tveiteåno betydelig.

I vernet vassdrag håndheves dette enda strengere, og etablering av reguleringsmagasiner vil i de fleste tilfellene ikke være forenlig med vernet.

Overføringer: Fylkesmannen mener generelt at overføringer vil representere et for stort teknisk inngrep til at det kan tillates i et vernet vassdrag. Normalt omfatter et slikt inngrep både sperredam og tunnel (evt. rør/kanal). En annen viktig innvending mot overføringer er at det fraførte vannet ikke tilbakeføres lenger nede i bekkestrengen.

I forbindelse med generelle konsesjonspliktverdinger har NVE uttalt at flere forhold "normalt" fører til konsesjonsplikt, deriblant overføringer og reguleringer utover naturlige årsvariasjoner (NVE-veileder 1/98). På den tid (1998) var "konsesjonsplikt" i vernet vassdrag, synonymt med avslag. Fylkesmannen tolker dette slik at også NVE er restriktive med å godta overføringer og reguleringsmagasiner i vernet vassdrag.

Generell vurdering

Eventuelle inngrep i vernet vassdrag skal vurderes opp i mot formålet med vernet. Her er imidlertid planlagte tekniske inngrep i mange tilfeller så omfattende at en detaljert vurdering opp i mot vernet ikke er nødvendig. Eksempelvis vil bortregulering av alt vann i et vassdrag (med unntak av minstevannføringen) være i strid med vassdragsvern generelt. Så høy utnyttelsesgrad er vanlig i vassdrag som ikke er vernet, så tillates den typen inngrep i vernet vassdrag, så har begrepet "vern" ikke lenger noen praktisk betydning. Med unntak av Ørdsdal, har omsøkt hovedalternativ i alle de andre prosjektene en planlagt slukeevne på 200%, og tar

således sikte på å benytte det meste av avløpet. Fylkesmannen mener at ingen av disse prosjektene kan gis konsesjon med en slukeevne i denne størrelsesorden.

Fylkesmannen mener også at nye reguleringsmagasiner og overføringer er såpass klart i strid med vassdragsvern generelt at det ikke er nødvendig med noen konkret begrunnelse opp i mot verneformålet i det aktuelle vassdrag.

De omsøkte prosjektene kan deles inn i to grupper:

<i>Nye prosjekter</i>	<i>Malmei</i>
	<i>Vaule</i>
	<i>Mjåvatn</i>
<i>Modernisering av eksisterende kraftverk:</i>	<i>Fossvatn</i>
	<i>Tengesdal</i>
	<i>Ørsdal</i>

Alle de tre sistnevnte prosjektene omfatter elve- og bekkestrekninger som allerede er utbygget. Felles for dem er at det ikke er noen krav til minstevannføring, noe som gjør at de utbygde strekningene periodevis kan gå tørre. I tillegg er eksisterende kraftanlegg nedslitt, umoderne og visuelt lite tiltalende. Fylkesmannen mener i utgangspunktet at disse eksisterende kraftverkene ikke kan vurderes like strengt som nye utbygginger.

Selv om vannføringen gjennomsnittlig vil være større med dagens reguleringsregime, er tørrleggingene som i dag periodevis inntreffer, svært uheldige. Ved ny regulering blir vannføringen i elva gjennomsnittlig lavere enn i dag, men tørrlegging unngås.

Fylkesmannen vurderer absolutt tørrlegging som mer skadelig enn en permanent redusert vannføring, og kan derfor godta en større utnyttelsesgrad i slike tilfeller enn ved nye utbygginger. Samtidig mener Fylkesmannen at det er betydelige fordeler med å få gamle "papirløse" reguleringsinngrep i ordnede former. Ut fra disse avveiningene har Fylkesmannen kommet til at det kan aksepteres slukeevner på inntil 60% i de omsøkte prosjektene som har eksisterende reguleringer.

Også NVE har åpnet for at det kan foretas moderniseringer, og til en viss grad også utvidelser, av eksisterende utbygginger i vassdrag som seinere er vernet (NVE-veileder 1/98).

Virkninger av utbyggingen:

[...]

Vaule (ny utbygging): Det forutsettes en slukeevne på nær 200%, som betyr at det meste av vannet i bekken fjernes på permanent basis.

Det etableres inntak direkte i Stegatjørn, uten regulering. Det bygges en løsmasseterskel i utløpet. Fylkesmannen generelt er skeptisk til inntak direkte i innsjøer som i prinsippet skal være uregulerte. Fylkesmannen har i flere saker registrert tilsvarende skepsis i NVE.

Ved kanalisering eller rør overføres Hedlerbekken til Stegatjørn. Inngrepet medfører en grøft på 80 m og en inntaksterskel i Hedlerbekken. Dette tekniske inngrepet vurderes å være utenfor hva som kan aksepteres i et vernet vassdrag.

Smålom, storlom og høsehauk benytter området, uten at dette har noen spesiell funksjon for disse. Bekken er lokalt viktig for fossefall. Det er ikke registrert sjeldne eller truede arter av mose og lav.

Nederste del av regulert/planlagt regulert strekning ligger innenfor områder registrert i "Vakre landskap".

Et annet viktig moment ved vurderingen av dette prosjektet er at kraftproduksjonen er meget liten (0,58 GWh)"

Konklusjon

[...]

Vaule: Vurdert opp i mot en meget beskjeden kraftproduksjon (0.58 GWh) er inngrepets størrelse betydelig: Løsmasseterskel i utløpet av Stegatjørn og i en sidebekk, overføringskanal (80 m), stedvis sprengningsarbeider i rørgatetraseen (m.m.). Dessuten forutsettes en slukeevne på nær 200 %, hvilket heller ikke er akseptabelt. Fylkesmannen mener det ikke bør gis konsesjon til Vaule kraftverk."

Rogaland fylkeskommune v/fylkesutvalget behandlet søknaden den 12.05.2009, og gjorde følgende vedtak:

"Fylkesutvalget i Rogaland behandlet søknadene 12.05.2009 og fattet følgende vedtak:

- 1. Rogaland fylkeskommune tilrår at det gis konsesjon for bygging av Ørsdal småkraftverk, Mjåvatn minikraftverk, Malmei småkraftverk, Fossvatn minikraftverk, Vaule minikraftverk og Tengesdal minikraftverk.*
- 2. Rogaland fylkeskommune forutsetter at kulturminneinteressene ivaretas i samsvar med bestemmelsene i Kulturminneloven, jfr. saksforelegget."*

Fra saksutredningen refereres følgende:

"Fylkesrådmannens vurderinger

Fylkesrådmannen legger til grunn at det er et nasjonalt mål å utnytte energiresursene i små vassdrag/små prosjekt i større vassdrag dersom de miljømessige ulempene ikke er for store – og at prosjektene har en klar, positiv virkning for lokalsamfunnet.

Fordi Bjerkreimsvassdraget er et vernet vassdrag, er vurderingen av forholdet til de miljømessige ulempene knyttet til biologisk og geologisk mangfold, landskapsbilde, friluftsliv og kulturmiljø.

I tillegg til status som vernet vassdrag, er Bjerkreimsvassdraget også et nasjonalt laksevassdrag. Dette er et beskyttelsesregime som er innført for å sikre at det ikke gjennomføres nye tiltak som kan være til skade for laksen. Vassdraget er kalket siden 1996 og er blitt Rogalands beste og en av landets viktigste lakeselver.

Tre av prosjektene er opprustinger/utvidelser av eksisterende utbyggingar (Ørsdal, Fossvatn og Tengesdal). Fossvatn og Tengesdal representerer relativt små inngrep og er lite konfliktfylte i forhold til andre interesser. For alle tre prosjekt vil det bli etablert minstevannføring, noe som ikke ligger inne i dagens tillatelser.

[...]

Vaule minikraftverk er det minste av de 6 omsøkte prosjektene med sine 0,24 MW installert effekt og 0,6 GWh i produksjon. Vassdraget har viktig/regional verdi for tema som landskap,

naturskype og friluftsliv, men fordi de planlagte inngrepene er små, vurderes konfliktnivået totalt sett å være lavt.

Når det gjelder kulturminner, er det registrert en fangstgrop og en heller, og ved flere anledningar er det funnet oldsaker i området. Med utgangspunkt i dette samt nærliggende kulturminner, vurderes området å ha potensial for automatisk freda kulturminner som ikkje er registrert tidligere. Dette gjelder særleg ned mot Røyslandsvatnet. Før utbygging starter vil det derfor være behov for befarings/nærmere registrering i området for å avklare om tiltaket kommer i konflikt med automatisk freda kulturminner, jfr. Kulturminnelovens §9 vedrørende undersøkelsesplikten.

Under forutsetning av at kulturminneinteressene ivaretas i samsvar med bestemmelsene i Kulturminneloven, går fylkesrådmannen inn for at det gis konsesjon for bygging av Vaule småkraftverk.

Statens Vegvesen Region Vest kom med følgende uttalelse i brev av 27.04.2009:

”Statens vegvesen har vurdert søknadene om bygging av kraftverk ut fra atkomstforholdene fra offentlig veg samt plassering av kraftstasjonen i forhold til fylkesveg og riksveg.

Vi har følgende merknader:

[...]

Vaule kraftverk: Vi antar at omsøkt utbygging ikkje vil øke trafikken i kryssområdet i nevneverdig grad. Vi har derfor ingen merknader til utbyggingen.

Dalane Energi Iks kom med følgende uttalelse i brev av 27.04.2009:

”Vaule mikrokraftverk kan knyttes til Dalane energis nett, men ikkje som forespeilet i søknaden. Kraftverket må knyttes til høyspentnettet i området da analyser viser at det ellers vil forårsake spenningsproblemer hos Dalane energis sluttbrukere i området.

[...]

Felles for alle prosjektene er at Dalane energi, på grunn av mengden småkraftverk som er varslet, er nødt til å stille strenge krav til utstyret som installeres i nettet jmfør Sintef rapport TR_A6343.01. Det forutsettes at utbyggere retter seg etter disse kravene slik at leveringskvaliteten i nettet fortsatt blir ivaretatt.

NJFF-Rogaland kom med følgende uttalelse i brev av 01.09.2009:

”Innledende kommentarer:

NVE er godt kjent med at over 70 % av Rogalands verdifulle vassdragsnatur allerede er utbygd. I tillegg er det kun 0,54% igjen av hva som er definert som villmarksområder igjen i Rogaland. Inngrepsfrie naturområder (INON) har også blitt betydelig redusert i de siste tiårene. Dette viser at rogalandsnaturen er under sterkt press. Vi er derfor opptatt av å sikre at det vises en restriktiv holdning til ytterligere nedbygging. Spesielt viktig er det å se saker i sammenheng slik at vassdragene og naturområdene ikke blir nedbygd ”bit for bit”.

Rent generelt er NJFF-Rogaland svært skeptisk til at det åpnes for kraftutbygging i vernede vassdrag for det vil på sikt uthule vernet. I Rogaland er det nå gitt flere tillatelser til mikro- og minikraftverk i vernede vassdrag og det er ofte vanskelig å se de samlede virkningene av slik utbygging før det er for sent selv om hvert enkelt tiltak ofte i seg selv kan gi begrensede negative virkninger.

NJFF-Rogaland var sterkt involvert og brukte store ressurser på å sikre at Bjerkreimsvassdraget ble varig vernet i 2005. Det er stor faglig enighet om at vassdraget er svært verneverdig og representerer et sentral naturelement ikke bare i Rogaland, men har betydelige kvaliteter også av nasjonal verdi.

Det at Bjerkreimsvassdraget som det eneste vassdraget i verneplanen ble åpnet for kraftutbygging med kraftverk med effekt opp til 3 MW var et resultat av en politisk hestehandel som det ikke foreligger noen faglig begrunnelse for. Selv med denne åpningen så påpekte Stortinget tydelig hvilke føringer som skulle legges til grunn når en vurderte slik utbygging; nemlig at "verneverdiene som ligger til grunn for vernevedtaket ikke skal berøres".

Inngrep i Bjerkreimsvassdraget må sees i forhold til at vassdraget er varig vernet vassdrag. Bjerkreimsvassdraget har betydelige verdier knyttet til kulturmiljø, biologisk og geologisk mangfold, friluftsliv og landskapsbildet.

I tillegg til å være varig vernet vassdrag, er også Bjerkreimsvassdraget et nasjonalt laksevassdrag. Dette er verne- og forvaltningsbestemmelser som er innført for å sikre at det ikke gjennomføres nye tiltak som kan være til skade for laksen. Siden 1996 er vassdraget kalket og er siden blitt Rogalands beste og en av landets viktigste lakseelver.

Vi er glad for at NVE selv signaliserer at en er opptatt av å se slike saker i sammenheng gjennom en koordinert behandling av de sakene som nå ligger inne som søknader. Dette legger grunnlaget for en mer helhetlig samlet vektning av konflikter/inngrep av alle tiltak kontra den energiproduksjon som prosjektene vil kunne gi.

Generelle kommentarer knyttet til prosjektene:

Slukeevne:

Vi registrerer at det for en rekke av disse søknadene så søker en om slukeevne som langt overstiger det som tidligere har vært vanlig å gi konsesjon til. Vi er sterkt negative til at det gis konsesjon for slike slukeevner i tråd med det også Fylkesmannen i Rogaland har påpekt. Slike slukeevner vil i praksis tørrelegge disse elvene-/bekkene på nær sagt permanent basis.

Reguleringsmagasiner:

I tillegg mener vi det ikke bør gis noen tillatelser til å etablere reguleringsmagasiner i tilknytning til disse kraftverkene i vernede vassdrag.

Begge disse elementene mener vi bryter med forutsetningene for vernet da det berører helt sentrale elementer av verneverdiene i vassdrag.

Det er søkt om konsesjon for seks prosjekter

Vaule mini-kraftverk	0,24 MW	0,6 GWh
Tengesdal mini-kraftverk*	0,55 MW	2,0 GWh
Ørsdal små-kraftverk*	3,0 MW	17,0 GWh
Malmei små-kraftverk	1,2 MW	3,9 GWh
Fossvatn mini-kraftverk*	0,4 MW	1,5 GWh
Mjåvatn mini-kraftverk	0,43 MW	1,76 GWh

Navnene med * betyr utvidelse/opprusting av eldre kraftstasjoner. 4 av de aktuelle tiltakene er omtalt som minikraftverk (installert effekt mellom 0,1 – 1,0 MW), mens de 2 som ligger ved Malmei og Ørsdalen betegnes som småkraftverk (dvs installert effekt mellom 1,0 – 10 MW)

Tre av prosjektene er utvidelse/opprustinger av eksisterende utbygginger (ørsdal, Fossvatn og Tengesdal). For alle tre prosjekt vil det bli etablert minstevannføring, noe som ikke ligger inne i dagens tillatelser.

Generelt er vi mer pragmatisk til opprusting av eksisterende kraftverk dersom dette ikke betyr betydelige utvidelser enn vi er til å tillate nye kraftverk og tiltak i uberørte områder.

Når det gjelder nye kraftverk er vi mer skeptisk da dette vil lett kunne skape presedens og dermed åpne for en vell av nye søknader som i sum på sikt nettopp vil ødelegge de verneverdier som Stortinget forutsatte skulle ivareta gjennom vernet. Vi ser konturene av dette gjennom den rimelig ukritiske behandlingen som Bjerkreim kommune har gjennomført av prosjektene som er omsøkt hvor det ser ut til at omkvedet er å bygge ut så mye som mulig så raskt som mulig. Det betyr at NVE må vise større grad av kvalitet i vurderingevnen når en gjennomgår disse prosjektene.

Kommentarer til de enkelte prosjektene:

[...]

VAULE MINIKRAFTVERK

Størst negativ effekt er knyttet til redusert vannføring, viltinteresser og bortfall av 0,12 km² inngrepsfritt område.

Vaule minikraftverk er det minste av de 6 omsøkte prosjektene med sine 0,24 MW installert effekt og 0,6 GWh i produksjon. Vassdraget har viktig/regional verdi for tema som landskap, naturtype og friluftsliv, men fordi de planlagte inngrepene er små, vurderes konfliktnivået totalt sett til å være lavt.

Det legges opp til en slukeevne på opp til 200%. Dette betyr i praksis at en fjerner mer eller mindre permanent vannføringen i bekken med unntak av det lille som vil slippes som minstevannføring.

Vi kan akseptere en kraftutbygging her, forutsatt at slukeevnen reduseres betydelig og ikke tillates høyere enn 50%. Krav om minstevannføring må være på minst 10% av midlere vannføring gjennom hele året.”

Stavanger Turistforening uttaler i brev datert 01.09.2009:

”Bjerkreimsvassdraget ble varig vernet mot vannkraftutbygging av Stortinget i 2005 og Stavanger Turistforening (STF) var blant mange som engasjerte seg sterkt for å få det vernet. Samtidig er Bjerkreimsvassdraget det eneste vernete vassdrag i landet der det er gitt åpning for utbygging av kraftverk med effekt opptil 3 MW. I forbindelse med vernevedtaket understreket av NVE at: ”Det er en forutsetning at verneverdiene som ligger til grunn for vernevedtakene ikke skal berøres.”

STF mener det er riktig å opprettholde en meget restriktiv holdning til vannkraftutbygging i vernede vassdrag, og dette gjelder også i Bjerkreimsvassdraget.

De fleste av omsøkte vannkraftverkene er små og hvis man ser isolert på hvert kraftverk, er naturinngrepene også begrenset. STF mener imidlertid at det ikke er forenlig med en rekke vannkraftutbygginger i et vernet vassdrag. Det vurderes som sannsynlig at tillatelse til flere av de omsøkte vannkraftverkene vil utløse mange nye søknader, noe som samlet vil kunne redusere verneverdiene betydelig. STF er også bekymret for en eventuell ”smitteeffekt” til andre vernede vassdrag.

Felles for de fleste søknadene:

- *Vann fjernes fra elve- og bekkeleiene*
- *Inngrepsfrie områder reduseres*
- *Regulerte vann blir usikre deler av vinteren*
- *Nye veitraseer*
- *Vernet av Bjerkheimsvassdraget hules ut og blir meningsløst*

[...]

Vaule minikraftverk

Gjennom avbøtende tiltak ved stans av kraftverket i perioden 15.5 til 15.8 og tilbakeføring av anleggsvei til terrenget, synes naturinngrepene ved denne kraftutbyggingen å være små. Minstevannføringen må settes til minimum 10 % av middelvannføringen for den øvrige delen av året. STF er derfor positiv til dette kraftverket."

Naturvernforbundet i Rogaland kom med følgende uttalelse i brev av 01.09.2009:

"Det vises til 3 søknader fra Riise Environmental Consultants og 3 fra Småkraftkonsult AS om tillatelse til å bygge kraftverk i Bjerkheimsvassdraget i Bjerkreim kommune.

Naturvernforbundet i Rogaland har dessverre ikke hatt kapasitet til å vurdere søknadene, men vil viser til høringsuttalelse avgitt av Stavanger Turistforening og støtter foreningens generelle holdning.

Vi er i utgangspunktet sterkt skeptisk til kraftutbygging i Bjerkheimsvassdraget og andre vernede vassdrag i Rogaland. Vi registrerer at det er gitt tillatelse til mini- og mikrokraftverk i flere av fylkets vernede vassdrag. Selv om hvert enkelt inngrep i vassstrengen kan være lite, blir utbyggingane ofte kombinert med veibygging og andre tekniske inngrep som medfører betydelige inngrep i vassdragsnaturen.

Rogaland har utbygd over 70 prosent av vassdragene, og om lag 12% er varig vernet mot kraftutbygging. Presset mot den gjenværende utbyggbare vannkrafta er svært stor. Vi ber derfor NVE om å innta en svært restriktiv holdning mht utbygging i verna vassdrag. Det er viktig at NVE ser søknadene i Bjerkheimsvassdraget i en helhetlig sammenheng og at det blant annet legges vekt på å ivareta behovet for referanseområder, altså vassdrag uten inngrep.

Naturvernforbundet mener på dette grunnlag at søknadene om kraftutbygging i Bjerkheimsvassdraget bør avslås."

Bjerkreim Jeger og Fiskerforening uttaler i brev datert 29.05.2009:

"Vedrørende små kraftverk i Bjerkreim

- *Vaule mikrokraftverk*
- *Tengesdal minikraftverk*
- *Ørsdal småkraftverk*
- *Malmei småkraftverk*
- *Fossvatn minikraftverk*
- *Mjåvatn minikraftverk*

Bjerkreim jeger og fiskerforneing (BJFF) er positivt innstilt til utbyggingen av overstående kraftverk dersom man tar hensyn til de viktige verdiene i og rundt vassdraget.

BJFF ser det som viktig at det til enhver tid opprettholdes en forsvarlig minstevannsføring på samtlige tiltak. Dette sett både i forhold til de nærliggende områdene og Bjerkreimsvassdraget samlet sett. BJFF preferanse i den grad det foreligger flere utbyggingsalternativer er derfor det alternativet som gir en høyest mulig minstevannføring.

BJFF mener at det er positivt at søker så langt det er mulig oppfører terskler, kraftstasjon på en slik måte at de ikke skiller seg ut i omgivelsene. Når det gjelder rørgater og krafllinjer bør dette legges under bakken."

Bjerkreim Bondelag uttaler i brev datert 29.05.2009:

"Bjerkreim Bondelag stiller seg positiv til utbygging av alle de 6 planlagte kraftverk.

Generelt for alle prosjektene er at skadevirkninger på natur og miljø blir forholdsvis små. Avbøtende tiltak ser ut til å være både forsvarlige og tilstrekkelige for å ivareta natur og miljø hensyn.

To av de omsøkte kraftverken dessuten å anse som en høyst nødvendig opprustning av eksisterende nedslitte verk. Noe som fører til en bedre utnyttelse av ressuser som allerede er i bruk. Faktisk virker det som om disse to opprustningene med de foreslåtte avbøtende tiltak, vil gi et pluss for natur og miljø, sett i forhold til dagens situasjon.

En begrenset og skånsom utbygging slik som disse 6 planlagte prosjektene er, vil være svært positivt for grunneiere og lokalmiljø.

Utbyggingene vil også ha en stor næringsmessig betydning for de involverte gårdsbrukene. Dette er med på å sikre at en også i fremtiden kan opprettholde en aktiv drift av disse brukene, noe som igjen medfører at jordbrukslandskapet fortsatt vil bli brukt og skjøtet.

Nedlagte gardsbruk, med påfølgende gjengroing og forfall av inn og utmark, er uten sammenlikning den største trusselen vi har når det kommer til å kunne bevare "verneverdiene" i et veldrevet jordbruksbygd som Bjerkreim."

Bjerkreim elveeigarlag BA uttaler i brev datert 30.04.2009:

"Etter å ha studert prosjektene, og vurdert skadevirkninger mot skadebegrensende tiltak, vil Bjerkreim elveeigarlag Ba anbefale at alle 6 søkere innvilges konsesjon.

Det er betryggende å se at disse planlagte prosjektene ikke vil medføre noe negativt som vil true verken laks eller annen fisk i vassdraget.

Skadebegrensende tiltak ser også ut til å ivareta natur og miljø kvaliteter i tilfredsstillende grad.

De fleste av Bjerkreim elveeigarlag BA sine medlemmer er naturlig nok engasjert innen landbruksnæringen og ser av den grunn på næringen som en helhet.

Næringsmessig har slike utbygginger som det her er tale om, en stor betydning for landbruket, og for kommunen som helhet.

Verneverdien i tilknytning til Bjerkreims vassdraget, er i all hovedsak et resultat av, og uløselig knyttet til landbruket. Derfor er det viktig å gi landbruket levelige kår. Dersom gardsbruk blir lagt ned, følger gjengroing av kultur landskapet, som igjen resulterer i at landskapsbildet blir helt forandret.

Dette kan gi dårligere leveforhold for fisken, og i tillegg vil opplevelsesverdien og fremkommeligheten for fiskerne bli redusert."

Søkers kommentar til høringsuttalelsene med tilleggsopplysninger

Søker har i brev av 12.03.2010 kommentert de innkomne høringsuttalelsene slik:

"Tiltakshavers kommentarer

Det registreres innledningsvis at bare Naturvernforbundet i Rogaland og Fylkesmannen i Rogaland av høringsinstansene som går imot utbyggingsplanene, men at enkelte ønsker en redusert utbygging gjennom redusert slukeevne, samt spesifikke, avbøtende tiltak.

Uttalelsen fra Fylkesmannen i Rogaland, miljøvernavdelingen

Fylkesmannen legger i sin uttalelse til grunn en bekymring for at mange mindre kraftverk i Bjerkreimvassdraget vil svekke vassdragets verdi som vernet. Dette fordi en etter fylkesmannens mening må legge vekt på såkalte sum-effekter ved alle konsesjonssaker i verna vassdrag. Bl.a. på denne bakgrunn avslås de tre prosjektene som ikke baserer seg på allerede eksisterende kraftverk.

For Vaule mikrokraftverk legges det også stor vekt på at kraftverket er lite i forhold til relativt sett store miljøinngrep. Dette står i sterk kontrast til de øvrige uttalelsene der det tvert imot pekes på at: ...fordi de planlagte inngrepene er små, vurderes konfliktnivået totalt sett til å være lavt.

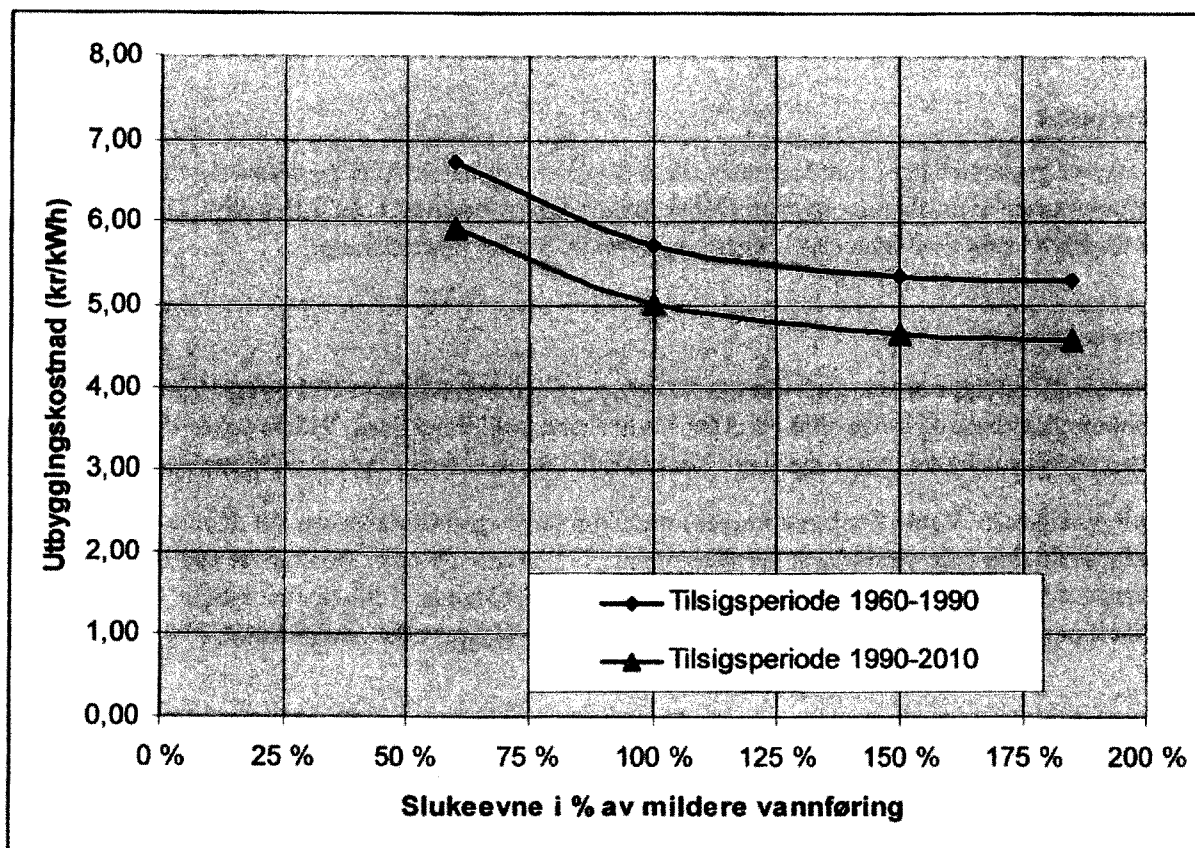
Tiltakshaver vil her bemerke at de vesentligste, fysiske inngrepene i landskapet gjennom nedgraving av rør vil bli utført skånsomt i løsmasser (alt overveiende). Rørgrøftene vil bli tilbakefylt og raskt gro igjen. Eksisterende traktorvei vil bli benyttet i en kort anleggsperiode. Tersklene som vil bli bygget i bekken og nedstrøms utløpet fra Stegatjørna vil bli små og lave og nøye tilpasset terrenget.

Det bør også bemerkes at det nå er gitt konsesjon til en stor vindpark; Moi-/laksesvelaffellet vindpark, som ligger like sør for tiltaksområdet og der deler av nedbørfeltet til Vaule mikrokraftverk ligger innenfor vindparkens grenser. De landskapsmessige konsekvensene av omsøkte tiltak blir svært små i denne situasjonen.

Redusert slukeevne/økt minstevannføring og restvannføring

Konsulentfirmaet Anders Korvald har beregnet hva en redusert slukeevne i kraftverket og endrede minstevannføringsforhold vil medføre i tapt produksjon. Det vises til vedlagte notat, vedlegg 2. I figuren under er disse beregningene sammenstilt.

Kostnadene synker med lavere slukeevne, men sjelden like raskt som produksjonen. Grafisk fremstilling av enhetskostnadene under (kr/kWh) viser tydelig at konsesjonssøkt løsning gir lavest utbyggingskostnad.



En reduksjon i slukeevnen, tilsvarende NJFF – Rogalands forslag, vil gjøre en utbygging direkte ulønnsom. En utbyggingspris på mellom 6 og 7 kr/kWh er i dag ikke akseptabel. Den relativt store slukeevnen som er omsøkt, er en direkte konsekvens av vannføringsforløpet i bekken. Skal en få med seg situasjonene med meget høy vannføring i en bekk som svinger raskt, er en slik slukeevne nødvendig for å oppnå regningsvarende drift.

Kraftverket vil bli stoppet i perioden 15.mai til 15.august. Dette for å imøtekomme kravet til en god minstevannføring. Når det gjelder slipp av minstevannføring i året ellers, foreslår tiltakshaver nå en oppjustert vannføring til 35 l/s hele året, såfremt tilsiget til elva er så stort. Med et slik vannslipp vil minstevannføringen utgjøre 13% av middelvannføringen.

Kulturminner

I samarbeid med Rogaland Fylkeskommunes kulturseksjon vil tiltakshaver gjennomføre en ny befarings av området med fokus på arealet nærmest Røyslandsvatnet. Inngrepene skal gjennomføres slik at konflikt med kulturminner unngås så langt det er mulig. Kulturminnelovens § 9 vedrørende undersøkelsesplikten skal oppfylles.

Fordeler ved tiltaket

Kraftverket vil gi et viktig bidrag til driften av gården og kunne sikre fremtidig virksomhet på dette lille bruket. Dette forholdet er også påpekt av Bjerkreim Bondelag og Bjerkreim elveeigarlag.”

Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader

Om søker

Søker er grunneier Jan Livar Espeland. Paul Svela eier deler av fallrettighetene og området der inntaksdammen er planlagt bygget. Det er inngått intensjonsavtale om felles utbygging av fallet eller at Espeland står for utbyggingen alene ved kjøp av Svelas fallrettigheter.

Om søknaden

Jan Livar Espeland søker etter vannressursloven, jf. § 8, om tillatelse til å bygge Vaule kraftverk med tilhørende anlegg og å overføre vann fra Hedlerbekken til Stegatjern. Videre søkes det om tillatelse etter energiloven til å bygge og drifte Vaule kraftverk, med tilhørende koblingsanlegg og kabler.

Utbyggingen av Vaule kraftverk krever konsesjon etter vannressursloven § 8. Konsesjon kan bare gis dersom tiltaket ikke strider mot verneverdiene, jf. § 35, post 5 og 8. Dersom de spesifikt omtalte verneverdiene ikke berøres kan konsesjon gis hvis fordelene med tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne og private interesser som blir berørt i vassdraget eller nedbørfeltet, jf. § 25.

Beskrivelse av området

Det omsøkte tiltaket ligger i Bjerkreimsvassdraget (027.Z). Bjerkreimsvassdraget strekker seg fra Suldalsheiene til kysten av Sørvestlandet og omfatter store deler av Høg-Jæren, Dalane og deler av Ryfylke. Utløpet er i Tengsfjorden rett nord for Egersund.

Tiltaksområdet ligger i Bjerkreim kommune i Rogaland. Det er planlagt å utnytte fallet i Hedlerbekken mellom Stegatjern og Røyslandsvatnet. Det er også planlagt å overføre vann fra Hedlerbekken til Stegatjern.

Tiltaksområdet inngår i området Oslandsvatnet – Røyslandsvatnet, et område som er vurdert til vakkert landskap av regional verdi. Området har oseanisk klima med mye nedbør og milde, snøfattige vintre.

Berggrunnen består i stor grad av granitt og gneis. Berggrunnen kjennetegnes med lite løsmasser og det harde næringsfattige berget gir et relativt tynt og fattig vegetasjonsdekke. Flere steder stikker berget opp i dagen, men i bunnen av dalførene og langs kantene på forsenkningene finner man mye løsmasser. De harde og sure bergartene gir en lav artsdiversitet, men en lang vekstsesong og mye nedbør bidrar til å heve produksjonen i løsmasseområdene.

Fra Stegatjern og ned til samløpet med Hedlerbekken går utløpsbekken fra Stegatjern slakt i et åpent område som stort sett består av myr.

Hedlerbekken, ca. 1350 m lang, renner fra et lite tjern 335 moh og ut i Røyslandsvatnet, 219 moh. Bekken drenerer et større område på nordsiden av Moifjellet. Nedbørfeltet består i stor grad av fuktdominert gras- og lynghei.

På kote 300 er Hedlerbekken ca. 1-2 m bred og renner vekselvis i små stryk over berg og gjennom små kulper ned til kote 275 hvor den renner sammen med utløpsbekken fra Stegatjern. Bekken fortsetter nedstrøms samløpet videre i en V-formet bekkedal. Det er flere større og mindre steinblokker i bekkeløpet som bekken snor seg rundt. Bekken skifter mellom mindre stryk og småfosser ned til kote 255. Omkring kote 260 er det et mindre fossefall (ca. 2-3 m høyt).

Etter kote 255 blir terrenget åpnere og bekken fortsetter rolig med et slakt fall ned til Røyslandsvatnet. Bekkeløpet er fortsatt steinsatt av større og mindre stein, men bunnssubstratet består i større grad av mindre grus. Kantsonen er steinete med tett kantvegetasjon av bjørk og einer.

Fra gården og bort til Hedlerbekken går det en vei/traktorvei og en bro over denne. Ved Røyslandsvatnet er det bygget et uthus og badefasiliteter med stamp, grill med mer. Videre følger veien østsiden av bekken ca. 200 m oppover.

Teknisk plan

Regulering, overføring og inntak

I søknadens alternativ A er det lagt opp til regulering av Stegatjern med 0,4 m. Søker har prioritert alternativ B som hovedalternativ. De to alternativene er, bortsett fra reguleringen, like.

Inntaket plasseres ved utløpet av Stegatjern, kote 290,5. En mindre løsmasseterskel plastres med naturstein på toppen for å hindre utvasking. Det er ikke planlagt regulering av Stegatjern. Nivået i Stegatjern bestemmer pådraget på pumpeturbinen. Det er videre planlagt en overføring av vannet i Hedlerbekken over til bekken mellom Skramyran og Stegatjern ved hjelp av en avskjærende kanal med en lengde på 80 m.

Det er også i søknaden presentert et alternativ C hvor også overføringen utelates ved å trekke inntaket ned til samløpet i Hedlerbekken på kote 280. Dette gir en reduksjon i fallhøyde på ca. 10 m og en ca. 30 m lang elvestrekning blir da ikke berørt.

Rørgate

Rørgata vil ha en lengde på 510 m. Rørgata planlegges nedgravd. Ved det øvre knekkpunktet må rørgaten sprenges ned i fjell.

Etter alternativ C vil rørgata ligge på motsatt side av Hedlerbekken enn alternativ A og B. Rørgata vil også bli noe kortere, med total lengde på 480 m.

Kraftstasjon

Kraftstasjonen er planlagt plassert på kote 230, rett på nordsiden av eksisterende traktorvei. For kraftproduksjonen er det planlagt 3 turbiner med en samlet slukeevne på 500 l/s som kjøres mot Stegatjørna. Fra kraftstasjonen er det tenkt gravd en åpen avløpskanal ut mot Røyslandsvatnet. Kraftstasjonen vil få et areal på under 1 daa.

Etter alternativ C er kraftstasjonen planlagt bygget på kote 230, vest for utløpet.

Elektriske anlegg

Kraftstasjonen vil få en maksimal installert effekt på 0,24 MW. Generatoren får en ytelse på 2x120 MVA og spenning på 230 kV. Transformatoren vil ha en ytelse på 315 MVA med omsetning på 230kV/22kV. Tilknytningspunkt for 22 kV linje er 0,6 km fra det planlagte kraftverket, ved våningshuset på Vaule gård.

Veier

Eksisterende traktorvei fra gården vil bli benyttet. Midlertidige avgreininger fra disse vil bli etablert i anleggsperioden, i tillegg til provisorisk anleggsvei langs rørgatetraseen. Disse er planlagt fjernet og tilsådd etter bygging.

Massetak og deponi

Det vil ikke være behov for massetak og deponi.

Hydrologiske virkninger

Vaule kraftverk vil utnytte et nedbørfelt på totalt 3,5 km². Det hydrologiske regime er et kystregime og Hedlerbekken er en typisk flombekk. På grunn av stor løsmassemektighet i området, får bekken imidlertid noe tilsig hele vinterhalvåret. Om sommeren er det også svært liten vannføring i de tørreste periodene, anslagsvis ned i 8-12 l/s. Feltet har en effektiv sjøprosent på 1,3 %.

Det eksisterer ingen måling av vannføring i Hedlerbekken og vannføringen er derfor estimert ut fra NVEs avrenningskart i perioden 1961-1990. Middelvannføringen og alminnelig lavvannføring er beregnet til henholdsvis 270 og 15 l/s. Midlere årlig tilsig er 77 l/s/km². 5-persentil sommer og vinter er henholdsvis 32 og 17 l/s.

Søker planla i utgangspunktet slipp av minstevannføring tilsvarende 5-persentil, men i svar på høringsuttalelser ble planen endret til å til 35 l/s hele året (13 % av middelvannføringen). Kraftstasjonen vil få en største og minste slukeevne på henholdsvis 500 l/s (ca. 185 % av middelvannføringen) og 250 l/s. Det er planlagt å stanse kraftverket i perioden 15.05-15.8 for å sikre en god sommervannføring.

Produksjon og kostnader

Søker har beregnet gjennomsnittlig kraftproduksjon i Vaule kraftverk til ca. 0,588 GWh fordelt på 0,392 GWh vinterproduksjon og 0,196 GWh sommerproduksjon. Byggekostnadene er estimert til 1,869 mill. kr. Dette gir en utbyggingspris på 3,18 kr/kWh.

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Det vil likevel være søkers ansvar å vurdere den bedriftsøkonomiske lønnsomheten i prosjektet.

Søker har i tillegg levert et kostnadsoverslag for utbygging uten overføring (alternativ C). Produksjonen blir da 0,481 GWh/år og kostnadsnivået 3,78 kr/kWh.

Arealbruk og eiendomsforhold

Arealbruken er knyttet til inntak, kraftverksbygning og midlertidige veier. Kraftverkstomten blir på under 1 daa. Øvrige arealbeslag er knyttet til de midlertidige anleggsveiene. Ved anleggelse av røtraseen vil i hovedsak eksisterende traktorvei bli benyttet. Kabelen vil også bli lagt langs vei og i sjø.

Det har blitt inngått nødvendige avtaler med grunn- og fallrettighetshaverne.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan og fylkesdelplan

I kommuneplanens arealdel for Bjerkreim kommune er Moi- og Laksesselafjellet utlagt som vurderingsområde for vindkraft. Tiltaksområdet inngår i to områder (Vaulen og Laksesselafjellet) i Fylkesdelplan for friluftsliv, idrett, naturvern og kulturvern (FINK).

Samlet plan (SP)

Prosjektet er ikke behandlet i Samlet plan, eller berører andre Samlet plan prosjekter.

Verneplan for vassdrag

Tiltaket ligger i Bjerkreimsvassdraget. Vassdraget ble vernet i 2005 ved Supplering av verneplan for vassdrag (St.prp.nr. 75 (2003-2004)). Vedtaket innebærer i utgangspunktet at hele vassdragets nedbørfelt er vernet mot kraftutbygging. Det ble imidlertid samtidig åpnet for bygging av kraftverk inntil 1 MW i alle vernede vassdrag. I Bjerkreim ble det åpnet for å bygge kraftverk opp mot 3 MW. En forutsetning for at det skal gis konsesjon er at verneverdiene ikke svekkes, jf. vannressursloven § 35, post 5.

I begrunnelsen for vern av Bjerkreimsvassdraget legges det vekt på vassdragets store verdier knyttet til biologisk og geologisk mangfold, landskapsbilde, friluftsliv og kulturmiljø. I tillegg til de store verneverdiene er helheten i vassdraget vektlagt.

Inngrepsfrie områder (INON)

Tiltaket vil redusere INON sone 2 (1-3 km fra tyngre tekniske inngrep) med 0,12 km².

Nasjonale laksevassdrag

Bjerkreimselva har høy produksjon av laksefisk og betydelig potensial for økt produksjon. Bjerkreimsvassdraget har status som nasjonalt laksevassdrag (St.prp. nr. 32 2006-2007). I Stortingsproposisjonen er beskyttelsesregimet for nasjonale laksevassdrag og laksefjorder beskrevet og det heter i tabell 6.1 følgende:

"Vassdragsregulering

Tiltaket kan ikke gjennomføres når det fører til endring av naturlig vannføring, vanntemperatur, vannkvalitet eller vandringsforhold på lakseførende strekning som er av nevneverdig negativ betydning for laksen."

Det heter videre at *"Retningslinjene i tabell 6.1 skal gjelde for selve vannstrengen og for de deler av nedbørfeltet der de aktuelle tiltakene kan ha innvirkning på laksebestanden."*

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området den 07.10.2009 sammen med

representanter for søkeren, Fylkesmannen og høringsparter. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Bjerkreim kommune anbefaler at NVE gir tillatelse til Vaule kraftverk og mener de avbøtende tiltakene som søker selv har beskrevet bør være tilstrekkelige.

Fylkesmannen i Rogaland (FM) mener det tekniske inngrepet er betydelig i forhold til inngrepets størrelse, og anbefaler at det ikke gis konsesjon. FM mener slukeevnen er for høy og at overføringen representerer et uakseptabelt inngrep i et verna vassdrag.

Rogaland fylkeskommune tilrår at det gis konsesjon for bygging av Vaule kraftverk under forutsetning av at kulturminneinteressene ivaretas. Fylkesrådmannen mener tiltaksområdet har potensial for automatisk freda kulturminner og at befaring bør foretas i forkant av en eventuell utbygging.

Dalane Energi IKS uttaler at Vaule kraftverk kan knyttes til nettet, men ikke som forespeilet i søknaden. Kraftverket må knyttes til høyspentnettet i området.

Norges Jeger- og Fiskerforbund Rogaland mener de planlagte inngrep er små og aksepterer en utbygging under forutsetning av at slukeevne ikke overstiger 50 % av middelvannføringen og minstevannføring settes til minimum 10 % av middelvannføringen hele året.

Stavanger Turistforening er positive til at det gis konsesjon dersom anleggsveien tilbakeføres, kraftverket stenges i sommersesongen og minstevannføring settes til minimum 10 % av middelvannføringen resten av året.

Naturvernforbundet i Rogaland mener søknadene om kraftutbygging i Bjerkreimsvassdraget bør avslås. De påpeker at 70 % av vassdragene i Rogaland er utbygd og ber om en helhetlig vurdering av søknadene i vassdraget.

Bjerkreim Jeger og Fiskerforening er positivt innstilt til utbygging. De fremholder at det er viktig at en forsvarlig minstevannføring opprettholdes til enhver tid. Bjerkreim Jeger og Fiskerforening mener det er positivt at søker så langt det er mulig oppfører terskler og kraftstasjon i tråd med omgivelsene. Rørgater og kraftlinjer bør legges under bakken.

Bjerkreim Bondelag er positive til at konsesjon gis. De påpeker at utbyggingen har stor næringsmessig betydning for de involverte gårdsbrukene.

Bjerkreim Elveeigarlag BA anbefaler at det innvilges konsesjon og fremhever at dette vil være av næringsmessig stor betydning for landbruket og kommunen.

Tiltakets virkninger - Fordeler og skader/ulempes

Nedenfor har vi gitt en oversikt over hva NVE anser som de viktigste fordelene og skadene/ulempene ved den planlagte utbyggingen:

Fordeler

- Prosjektet vil i følge søknadens hovedalternativ gi ca. 0,588 GWh i ny årlig fornybar energiproduksjon.

- Tiltaket vil kunne bidra til lokal næringsutvikling, verdiskapning og opprettholdelse av lokal bosetting.

Ulemper

- En utbygging vil medføre redusert vannføring og naturlig hydrologisk variasjon i Hedlerbekken.
- Overføring av vann fra Hedlerbekken til Stegatjørn via grøftet kanal vil endre de naturlige hydrologiske forholdene i Stegatjørn, samt fraføre vann fra en ca. 100 m lang strekning av Hedlerbekken.

NVEs vurdering

Det er søkt om konsesjon for bygging av Vaule kraftverk i Bjerkreim kommune i Rogaland. Tiltaket er et nytt kraftverk med installert effekt på 0,24 MW og en årlig produksjon på inntil 0,59 GWh. Det er søkt om å overføre vann fra Hedlerbekken til Stegatjørn.

De fleste høringspartene er positive til at det gis konsesjon, til dels på visse forutsetninger. Fylkesmannen i Rogaland og Naturvernforbundet i Rogaland går i mot konsesjon.

Det kan gis tillatelse til bygging av kraftverk med installert effekt opp til 1 MW i vernede vassdrag. For Bjerkreimsvassdraget er denne satt til 3 MW. En forutsetning for dette er at de verdiene som lå til grunn for vernet ikke blir nevneverdig berørt, jf. vannressursloven § 35, post 5 og 8. NVE må derfor vurdere forholdet til verneverdier spesielt. Dersom tiltaket ikke er direkte i strid med verneformålet, skal det så foretas en avveining mellom fordeler og ulemper ved tiltaket, jf. vannressursloven § 25. Dersom fordelene ved tiltaket anses som større enn ulempen for allmenne og private interesser, kan det gis konsesjon, jf. vannressursloven § 8.

Vassdragets status som vernet vassdrag

Bjerkreimsvassdraget ble i 2005 vernet etter St.prp. nr. 75 (2003-2004), Supplering av verneplan for vassdrag. I proposisjonen legges det vekt på vassdragets meget store verdier knyttet til biologisk og geologisk mangfold, landskapsbilde, friluftsliv og kulturmiljø. Videre er helheten i vassdraget, i tillegg til de store verneverdiene, vektlagt. Vassdraget er ikke uberørt av kraftutbygging, men en relativt stor andel av nedbørfeltet ligger mer enn 1 km fra inngrep.

Norges Jeger- og Fiskeforbund Rogaland frykter at konsesjon til nye kraftverk i denne omgang vil skape presedens og dermed vil åpne for flere utbygginger. De kan imidlertid godta omsøkt utbygging, på visse vilkår.

Stavanger Turistforening og Naturvernforbundet i Rogaland mener at NVE bør ha en restriktiv holdning til utbygging i verna vassdrag. Stavanger Turistforening uttaler at de er *"bekymret for en eventuell "smitteeffekt" til andre vernede vassdrag."* Naturvernforbundet i Rogaland mener man bør ta vare på områder uten inngrep som referanseområder, og at dette må vektlegges når en ser flere søknader i vassdraget i en helhetlig sammenheng. Samlet belastning blir omtalt i et eget delkapittel.

På bakgrunn av Stortingets vedtak og ovennevnte forarbeider mener NVE at nye kraftverk i vernede vassdrag som hovedregel ikke skal bygges der en utbygging vil svekke verneverdiene. Det må imidlertid foretas en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle, der det legges vesentlig vekt på verneverdiene. For vernede vassdrag er vektlegging av endringer i vannføringsregimet og naturinngrep viktige momenter i grunnlaget for å vurdere virkningene som et tiltak vil ha på verneverdiene.

NVE har merket seg at Bjerkreimsvassdraget har fått en særstilling når det gjelder etablering av kraftverk i vernede vassdrag ved at det er tillatt installert effekt opp til 3 MW. NVE anser derfor at etablering av mindre kraftverk i små sidegreiner til hovedvassdraget kan aksepteres så lenge det ikke går på bekostning av de mer spesifikt omtalte verneverdiene. Overføring av vassdrag som berører lengre elvestrekninger, og ikke minst også hovedløpene vil imidlertid etter vårt syn i større grad reelt sett påvirke helheten i vassdraget da de naturlige prosessene i mindre grad får utvikle seg upåvirket.

Omsøkt hovedalternativ innebærer overføring av vann fra Hedlerbekken til Stegatjern. I Ot. prp. nr 39, (1998-1999), om vannressursloven, fremgår det av merknadene til § 35 at det normalt ikke tillates nye damanlegg i et vernet vassdrag, jf. også Olje- og energidepartementets (OED) merknader til klagesak på NVEs avslag på søknad om bygging av Hegelstad kraftverk i Bjerkreimsvassdraget, brev fra OED 13. juni 2008. Etter vårt syn må dette også ha en viss relevans ved overføring av vann, selv om det her er snakk om en mindre tilføring av tilsig til inntaket. En vil da bevege seg bort fra hva som er å anse som mer tradisjonell småkraftutbygging med utnyttelse av et konsentrert fall.

Hydrologiske virkninger av utbyggingen

Det er søkt om å overføre vannet i Hedlerbekken i en avskjærende kanal til bekken mellom Skramyran og Stegatjern. Overføringen vil føre til at strekningen fra overføringspunktet til samløpet på ca. 100 m, blir uten vann.

Nedbørfeltet er 3,5 km² og middelvannføringen ved inntaket er 0,27 m³/s. Alminnelig lavvannføring er 15 l/s. Restfeltet er på 0,1 km² og bidrar med 6 l/s til restvannføringen.

Det er søkt om en største og minste slukeevne på henholdsvis 0,5 m³/s (ca. 185 % av middelvannføringen) og 0,25 m³/s (ca. 90 % av middelvannføringen). Det er videre planlagt slipp av minstevannføring tilsvarende 5-persentilen (32 l/s sommer (1.5-30.9) og 17 l/s vinter (1.10-30.4)). Det er planlagt å stanse kraftverket i perioden 15.5 til 15.8.

Etter utbyggingen vil kraftverket i et middels år måtte stå på grunn av for lite tilsig i 157 dager, mens det blir overløp ved inntaket i 55 dager. For dette året vil utbyggingsstrekningen altså kun bestå av minstevannføring, eller enda lavere tilsig, mesteparten av året (310 dager). Restfeltet vil i liten grad bidra til å øke restvannføringen.

Fylkesmannen og NJFF Rogaland mener det ikke kan gis konsesjon til omsøkte slukeevne. NJFF Rogaland mener slukeevnen ikke bør overstige 50 % av middelvannføringen, mens Fylkesmannen mener den bør være en del mindre ved nye utbygginger. Videre mener NJFF Rogaland at det kan gis konsesjon dersom kraftverket stanses fra 15.5 til 15.8 og at minstevannføringen settes til minimum 10 % av middelvannføringen resten av året.

NVE mener at tørrlegging av verna vassdrag ikke er forenlig med vassdragsvernet. En forutsetning for å få konsesjon vil normalt være at vassdraget også etter utbygging har en variert og romslig vannføring. Det vil innebære at slukeevnen til kraftverket og minstevannføring på den aktuelle strekningen må dimensjoneres i forhold til et slikt krav. Selv om det er stor variasjon vassdrag i mellom, bør slukeevnen til kraftverket vanligvis være en del mindre enn middelvannføringen på utbyggingsstrekningen. Hva som er akseptabelt må vurderes i hvert enkelt tilfelle. Når det gjelder Fylkesmannens henvisning til tidligere "15 % -regel" så stammer denne tilbake til den tiden da det kun var aktuelt med fritak fra konsesjonsplikt etter vassdragsloven/vannressursloven, for å få bygget kraftverk. Kunnskapsgrunnlaget ved slike konsesjonspliktutvurderingssaker var langt mindre enn ved en søknadsbehandling etter vannressursloven og en hadde en generell restriktiv linje ut fra en risikovurdering. I og med at det nå foreligger konsesjonssøknad med fagrapport og høringsuttalelser

gir dette et bedre grunnlag for å vurdere både akseptabel slukeevne og nivå på minstevannføring, og ev. om denne skal variere mellom sommer og vinter.

NVE vurderer også de alternative utbyggingsløsningene søker har presentert. Et av disse er et redusert alternativ der overføring er utelatt ved å trekke inntaket ned til samløpet (alternativ C). Dette gir en reduksjon i produksjonen fra 0,388 GWh/år til 0,481 GWh/år.

Naturens mangfold

Med naturens mangfold menes biologisk, landskapsmessig og geologisk mangfold, jf naturmangfoldloven § 3, bokstav i.

Terrestrisk og akvatisk miljø

Kystlynghei er en truet vegetasjonstype og er oppført som en viktig naturtype i DN-håndbok 13-99. Lyngheien i den øvre delen av tiltaksområdet er del av et større sammenhengende kystlyngheiområde på Laksessvelafjellet, men det er mye bjørkeoppslag i tiltaksområdet som indikerer at området er under gjengroing. Både naturtype og vegetasjon vektet derfor til å ha middels verdi. Naturtype og vegetasjon i den resterende delen av området fremhever seg imidlertid ikke. I følge miljørapporten vil denne kun berøres ved en regulering av Stegatjern.

Skrinn vegetasjon og mye ung bjørkeskog fører til at faunaen blir relativ arsfattig. Det ble observert et par fossekall nederst i Hedlerbekken under befarig. Hedlerbekkens verdi for fossekall vil bli redusert som følge av fraføring av vann. I følge miljørapporten er planlagt minstevannføring mindre enn fossekallens krav til vannføring på hekkeplass.

Det ble funnet et eksemplar av planten klokkesøte (*Gentiana pneumonanthe*) ved Stegatjørn. Denne er oppført som sårbar (VU) på den nye Rødlista (2010). I følge biologisk mangfold rapporten blir ikke denne berørt av søknaden så lenge vannet ikke reguleres.

Av andre rødlistearter benytter Storlom (*Gavia arctica*) (NT) og hønehauk (*Accipiter gentilis*) (NT) området. Smålom (*Gavia stellata*) benytter også området. Denne står ikke på den nye rødlista (2010). For hønehauk er området ikke viktig funksjonsområde. Små- og storlom bruker området til beite av fisk. I følge miljørapporten vil tiltaket ikke berøre fiskeproduksjonen, og derfor ikke ha konsekvens for små- og storlom.

I Røyslandsvatnet finnes det både ørret og røye. Det er tett og stor bestand av ørret, og fisken er i følge miljørapporten av dårlig kvalitet. Hedlerbekken er trolig den nest viktigste gytebekken for ørretbestanden i Røyslandsvatnet, og den nedre delen av bekken er godt egnet som gyte- og oppvekstområde for ørret. I følge miljørapporten vil alternativ A redusere vannføringen langs det aktuelle gyte- og oppvekstområdet, mens alternativ B vil føre til at dette opprettholdes i større grad. Alternativ B er omsøkt hovedalternativ. Det skal også være ørret i Stegatjern, men bestanden er av ukjent kvalitet og tetthet. Fisken gyter trolig i innløpsbekken fra sør.

NVE mener at en utbygging av Vaule kraftverk ikke medfører uakseptable negative konsekvenser for terrestrisk miljø. Avbøtende tiltak som slipp av tilstrekkelig minstevannføring hele året, og begrenset slukeevne, vil bidra til at vanntilknyttede organismer kan opprettholde sitt livsgrunnlag i og langs Hedlerbekken.

Geologisk mangfold

Et av temaene som vurderes ved verdisetting i vernede vassdrag er geologisk mangfold. Geologisk mangfold er en del av målbeskrivelsen i Naturmangfoldloven og det økosystembaserte klassifikasjonssystemet Naturtyper i Norge (NiN).

Med tradisjonell geomorfologisk variasjon menes for eksempel vifter, deltaer, sakteflytende elv med meanderdannelse, forgreinte elveløp, elvesletter, gjel, karst, terrasser, morene, raviner, osv.

Alle disse formelementene er deler av det geologiske mangfoldet. Sammen utgjør de en helhet som vil variere etter hvor i landet vi er. I en konsesjonsbehandling er det viktig å ivareta mangfoldet i både stor og liten skala. Det vil si i stor skala å ivareta

- det overordnede løpsmønsteret som i praksis er vassdragets funksjon i landskapet
- formelementer (tradisjonell geomorfologisk variasjon)
- vann og elveløpet

Bjerkreimsvassdraget har store variasjoner og fra St.prp. nr. 75 (2003-2004), supplerings av verneplan for vassdrag refereres: *"Småkuppert anorthosittlandskap ligger i sør, men berggrunnen ellers består hovedsakelig av gneis. I øst dominerer høyfjell med dypt innskårede fjordsjøer, mens terrenget i vest er lavere og mer avrundet. Avsetninger knyttet til isens tilbaketrekning etter istiden er instruktive og beskriver utviklingshistorien langs vassdraget. Senere fluvial erosjon i avsetninger har vært betydelig. Det geologiske mangfoldet viser stor diversitet i forhold til både historisk utvikling og lokale landskapselementer."* I dalsidene virker en rekke prosesser som har pedagogisk verdi. Dagens vassdrag følger dessuten et stabilt løpsmønster som er utviklet over lang tid. Det geologiske mangfoldet viser med andre ord stor diversitet i forhold til både historisk utvikling og lokale landskapselementer.

Tiltaksområder har sørvestlig eksposisjon, og ligger nede i et relativt trangt landskapsrom, med de bratte fjellssidene opp mot prosjektets nedbørfelt som markante avgrensinger i nordlig og østlig retning.

Slik NVE vurderer det vil ikke det geologiske mangfoldet knyttet til de kvartærgeologiske forholdene bli berørt ved en utbygging som planlagt. Tiltaket er derfor ikke i konflikt med verneverdiene knyttet til dette.

NVEs vurdering av tiltaket opp mot de aktuelle paragrafene i naturmangfoldloven

Kunnskapsgrunnlaget § 8

Det følger av § 8 første ledd i naturmangfoldloven at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet. Naturmangfoldloven § 8 er en konkretisering av og et supplement til forvaltningslovens alminnelige krav om at en sak skal være så godt opplyst som mulig før vedtak treffes.

Vedlagt søknaden om bygging av Vaule kraftverk er det en utredning om konsekvenser på det biologiske mangfoldet i tiltaksområdet. Rapporten følger NVEs veileder 1/2004, Dokumentasjon av biologisk mangfold ved bygging av småkraftverk. Rapporten er utarbeidet av Ambio Miljørådgivning i 2006, og baserer seg på eksisterende kunnskap og eget feltarbeid.

Av eksisterende kunnskap legges til grunn naturtypekartleggingen i regi av Bjerkreim kommune og relevante databaser. Videre har det under utarbeidelse av rapporten blitt lagt til grunn

sammenstillingen av verdivurderingen av Bjerkreimsvassdraget som ble foretatt i forbindelse med vassdragsvernet. Det er innhentet muntlig informasjon fra Bjerkreim kommune og ressurspersoner i regionen. Feltarbeid ble gjennomført høst og vinter 2005. De faunistiske undersøkelsene ble foretatt 02.12.2005 og de botaniske undersøkelsene 23.10.2005.

Det opplyses at undersøkelsene som er gjort er foretatt utenom de optimale periodene for registrering av biologisk mangfold. Ambio vurderer likevel at datagrunnlaget er tilfredsstillende.

Naturtyperegistreringer kan i stor grad baseres på forekomst av botaniske indikatorarter, og moser og lav er vintergrønne, noe som gjør det mulig å artsbestemme uavhengig av årstid.

Det har ikke kommet nye opplysninger om naturmangfoldet i høringsrunden. NVE har sjekket funn i miljørapporten opp mot den nye rødlista, samt aktuelle databaser for oppdatert informasjon den 25.03.2011.

NVE mener med bakgrunn i dette at konsekvenser for naturmangfoldet i denne saken er godt nok opplyst til å fatte vedtak.

Føre-var-prinsippet § 9

Bestemmelsen skal sees i sammenheng med vurderingen av kunnskapsgrunnlaget, som er omtalt over. For at bestemmelsen skal komme til anvendelse er det en forutsetning at det foreligger en reell risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, men det er ikke et krav om sannsynlighetsovervekt for at en skade vil inntre. NVE kan ikke se at nevnte forutsetning ligger til grunn i denne saken.

Økosystemtilnærming og samlet belastning § 10

Naturmangfoldloven § 10 fastsetter prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning. Dette innebærer at man må ha kunnskap også om andre tiltak og påvirkninger på økosystemet slik at en kan identifisere den samlede belastningen, jf. også formuleringen i § 8 om "effekten av påvirkninger". I vurderingen av samlet belastning skal det både tas hensyn til allerede eksisterende inngrep og forventede framtidige inngrep.

Fylkesmannen peker blant annet på negative sumeffekter for fagtemaet biologisk mangfold i forbindelse med de mange planlagte småkraftprosjektene.

Bjerkreim Bondelag peker på at opprustning av eksisterende kraftverk fører til en bedre utnyttelse av ressurser som allerede er i bruk og at foreslåtte avbøtende tiltak vil gi et pluss for natur og miljø, sett i forhold til dagens situasjon.

NVE deler Fylkesmannens vurdering og mener at negative sumeffekter for biologisk mangfold, som følge av mange planlagte prosjekter i samme område, er et tema som bør vurderes og eventuelt tillegges vekt i konsesjonsspørsmålet. Vi vurderer mulige sumeffekter ved dette tiltaket som relativt begrenset, da det allerede er gjort vesentlige inngrep i deler av vannstrengen. Vi kan ikke se at biologisk mangfold berøres på en slik måte at det blir noen virkninger utover influensområdet for dette prosjektet.

Kostnader ved miljøforringelse, § 11, og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder, § 12

Naturmangfoldloven § 11 fastslår at tiltakshaver skal dekke kostnader ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som utbyggingen kan volde, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter. Ved en eventuell konsesjon vil det bli gitt et sett vilkår som ivaretar dette prinsippet.

Det følger av naturmangfoldloven § 12 at det skal brukes driftmetoder og teknikk som unngår eller begrenser skader på naturmangfoldet, som ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og framtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater. Dette er forhold som ivaretas gjennom en godkjenning av detaljplan og oppfølging av anlegget i en byggeperiode, dersom det gis konsesjon.

Forvaltningsmål for naturtyper og økosystemer § 4

Målet inneholder både et kvantitativt og kvalitativt element ved at antallet naturtyper og økosystemer skal opprettholdes og at de skal ivareta artsmangfold, prosesser og produktivitet så langt det anses rimelig.

Tiltaket vil ikke berøre viktige naturtyper.

Forvaltningsmål for arter § 5

Forvaltningsmålet for arter tilsier at det er et mål at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt, og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Artenes økologiske funksjonsområder skal også ivaretas så langt det er nødvendig for å nå målet.

Det er registrert egnede hekkeområder for fossefall i tiltaksområdet. Disse vil bli redusert som følge av opprustingen. Tilstrekkelig minstevannføring og redusert slukeevne vil derfor være viktige momenter i vurderingen av avbøtende tiltak.

Landskap, friluftsliv og INON

Utøvelsen av friluftsliv i området er i følge miljørapporten begrenset, og tiltaket forventes ikke å ha noe nevneverdig omfang eller konsekvens på den planlagte bruken av området. I følge søknaden drives det friluftsliv i et begrenset omfang som kortere fotturer, jakt og bærplukking, for det meste av lokalbefolkningen og hytteeierne. Det er ikke tilrettelagt for friluftsliv og det er få eller ingen spor etter ferdsel i området. Området inngår i to områder som er omtalt og anbefalt sikret eller prioritert for friluftsliv (FINK). Disse er gitt verdien regionalt viktig. Inngrepsfrie områder (INON) sone 2 (1-3 km fra tyngre tekniske inngrep) reduseres med 0,12 km².

Stavanger turistforening er positive til utbyggingen dersom kraftverket stoppes i sommersesongen.

NVE mener utbyggingen ikke vil ha negative konsekvenser for friluftslivet i området. Bekken som landskapselement vil opprettholdes ved tilstrekkelig minstevannføring og redusert slukeevne. Så lenge det ligger slike begrensninger i vilkårene mener NVE at krav om stans om sommeren ikke er nødvendig.

Etablering av små kraftverk vil ofte føre til reduksjon av inngrepsfrie naturområder. I "Retningslinjer for små kraftverk" blir prosjekter som reduserer arealer definert som villmarkspregede vurdert til å være de mest konfliktfylte. INON-tapene må også vurderes i forhold til den lokale og regionale INON-statusen slik at i områder med lite gjenværende INON vil INON vektlegges høyere enn i områder med mye gjenværende INON. Opplevelsen av urørthet er et kvalitetskriterium selv om INON-kriteriene ikke er tilfredsstilt. Dette innebærer at et område fremdeles kan fremstå som inngrepsfritt etter et inngrep. Reduksjonen av INON vil således være en indikasjon på en konflikt, men graden av konflikt må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle.

NVE mener inngrepet uten overføring er så lite, og graden av konflikt så lav, at reduksjon av INON ikke vil ha betydning for konsesjonsspørsmålet.

Kulturminner

I St.prp. nr. 75 (2003-2004) er det fremhevet at det er store kulturminneinteresser som er nært knyttet til elver og vann langs Bjerkreimsvassdraget og at disse har stort mangfold, både når det gjelder typer og over tid. Det er i følge miljørapporten ikke registrert kulturminner i tiltaksområdet. Det står imidlertid også at de venter på tilbakemelding fra kommunen om kulturminner. En heller (fredet kulturminne) ligger på grensen til tiltaksområdet.

Fylkesrådmannen uttaler at det er registrert fangstgrop og den nevnte helleren, og at det er potensial for automatisk freda kulturminner i området. Ved en eventuell konsesjon vil det derfor være nødvendig med en befaring. Fylkesutvalget går inn for en konsesjon dersom kulturminneinteressene ivaretas i samsvar med bestemmelsene i Kulturminneloven.

Vi kan ellers ikke se at det er kjente kulturminneinteresser i dette vassdragsavsnittet av Bjerkreimsvassdraget som er i konflikt med verneverdiene for temaet. I en ev. konsesjon vil det være krav om at forholdet til kulturminner er avklart før detaljplaner godkjennes av NVE.

Landbruk, næring, samfunn og brukerinteresser

Tiltaksområdet er en del av gårdenes utmarksområde, mens kraftstasjonen blir liggende på dyrka mark.

Bjerkreim kommune tilrår bygging av Vaule kraftverk på bakgrunn av at den lokale kraftproduksjonen øker, samt at det vil bli en viss sysselsettingseffekt i anleggstiden. Bjerkreim Bondelag og Bjerkreim Elveeigarlag DA er positive til at en konsesjon gis, og peker på de positive virkningene for lokalsamfunnet, gårdsbruk og næringslivet.

Prosjektet vil i følge søknaden gi ca. 0,588 GWh i ny årlig fornybar energiproduksjon. Tiltaket vil kunne bidra til lokal næringsutvikling, verdiskapning og opprettholdelse av lokal bosetting.

NVE har merket seg dette. Det vil være ulempene vurdert foran som må veies opp mot de fordeler som her er omtalt.

Samlet belastning

Naturmangfoldloven § 10 fastsetter prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning. Dette innebærer at man må ha kunnskap også om andre tiltak og påvirkninger på økosystemet slik at en kan identifisere den samlede belastningen, jf. også formuleringen i § 8 om "effekten av påvirkninger". I vurderingen av samlet belastning skal det både tas hensyn til allerede eksisterende inngrep og forventede framtidige inngrep. NVE vil også vurdere om summen omsøkte og utbygde vannkraftverk kan ha negative virkninger for andre fagtema enn det som omfattes av naturmangfoldloven. Sentrale tema vil være landskap, friluftsliv og verneverdier.

Ifølge Rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag bør inngrep som enkeltvis eller i sum medfører endringer av en viss betydning i selve vannstrengen unngås i vassdrag med (eksisterende) moderate inngrep i selve vannstrengen, hvor nærområdene består av utmark, skogbruksområder og

jordbruksområder med spredt bebyggelse. I vassdragsbelter som er lite berørt av moderne menneskelig aktivitet, og som derfor har stor opplevelsesverdi og vitenskapelig verdi, bør alle former for omdisponering av arealer i vassdragsbeltet unngås, og vannkvalitet må søkes opprettholdt. Ifølge retningslinjene bør *”prosjekter som ligger innen samme nedbørfelt/område/kommune og som kan forventes å føre til uheldige sumvirkninger”*, sendes på felles høring. NVE sendte derfor konsesjonsøknadene for følgende kraftverk på en felles høring: Ørsdal-, Tengesdal-, Fossvatn-, Mjåvatn-, Malmei- og Vaule kraftverk.

Flere av høringspartene har uttalt seg om den samlede belastningen i Bjerkreimsvassdraget. Fylkesmannen uttaler at sumvirkninger vil inntreffe på de fleste fagområder, og at mange små inngrep/kraftverk over tid kan få utilsiktede negative konsekvenser som er i strid med verneformålet. Fylkesmannen ber videre om at det legges vekt på sumeffekter ved alle konsesjons- eller fritakssaker i verna vassdrag og peker spesielt på sumeffekter for fagtemaet biologisk mangfold. Naturvernforbundet i Rogaland og Stavanger Turistforening uttaler at selv om et enkelt tiltak kan ha små effekter, kan de samlede konsekvensene bli betydelige. Norges Jeger- og Fiskerforbund Rogaland uttaler at det er *”viktig å se saker i sammenheng slik at vassdragene og naturområdene ikke blir nedbygd ”bit for bit”*.” Søker har ikke kommentert dette temaet spesifikt i deres kommentar til høringsuttalelsene.

Bjerkreimsvassdraget er ikke uberørt av vassdragsinngrep. Vassdraget har mindre kraftutbygginger: Stølskraft, Nedrebø, Skjæveland, Gjedrem & Holmen og Maudal er alle konsesjonsfrie kraftverk. I tillegg ble det gitt konsesjon til Vikeså kraftverk i 2001 og Ørsdal kraftverk i 2010. Søknad om bygging av Hegelstad kraftverk ble avslått i 2007 på bakgrunn av bl.a. omsøkt regulering i verna vassdrag. I tillegg til konsesjonssøknadene som nå behandles samlet ligger det to søknader til behandling hos NVE (Ødegaard og Kvednabekken). Store deler av vassdraget er allikevel relativt uberørt av vassdragsinngrep og ligger mer enn 1 km fra tyngre tekniske inngrep.

Omsøkt tiltak er et nytt kraftverk. Tiltaket vil føre til fraføring av vann i et verna vassdrag. Det er ikke funnet viktige naturtyper eller truede arter som blir berørt av en utbygging. Rørgata graves ned hele strekningen, og det blir ikke behov for nye permanente veier. Området der kraftstasjonen planlegges har mye annen aktivitet knyttet til seg: vei, badestamp/grillplass, båt plass etc. De negative konsekvensene er knyttet til elva som landskapselement. Planlagt overføring vil etter NVEs syn være i strid med verneformålet fordi det vil endre de naturlige hydrologiske forholdene i Stegatjørn og fraføre alt vann fra en ca. 100 m lang strekning av Hedlerbekken. Dette vil være et langt større teknisk inngrep enn dersom inntaket flyttes ned til samløpet, jfr. søknadens alternativ C.

I den helhetlige vurderingen av konsesjonssøknadene legger vi vekt på den samlede belastningen på verneverdiene i vassdraget. Tre av de øvrige omsøkte tiltakene (Ørsdal, Tengesdal og Fossvatn) er opprusting av eksisterende kraftverk. Disse har ikke vært vurdert etter vannressursloven § 18 eller § 8 tidligere, og NVE anser det som positivt å få disse inn under en konsesjonsordning. Av de tre ble det fattet vedtak om konsesjon til Ørsdal kraftverk i 2010. Etter NVEs vurdering vil blant annet etablering av minstevannføring og opprusting av kraftverkene føre til at det samlet sett blir bedre prosjekt enn tidligere, samtidig som en får bedre utnyttelse av en vannstreng som allerede er berørt av kraftutbygging. Prosjektene er justert slik at verdiene i vassdraget blir bevart best mulig. Vi mener derfor at å gi konsesjon til disse opprustingsprosjektene (inkludert Ørsdal) ikke vil bidra til å forverre den samlede belastningen i Bjerkreimsvassdraget, jf. vannressursloven § 35, post 6. I merknadene til denne står det at *”ved opprusting av kraftverk kan det således tenkes at kriteriet i nr 6 vil være oppfylt fordi det i en ny konsesjon kan settes strengere vilkår f eks om driften av kraftverket og om opprydding*

i landskapet” (Ot.prp. nr. 39 (1998-99)). De tre søknadene om opprusting står således i en særstilling i vurderingen av de seks konsesjonssøknadene.

De tre søknadene om nyetableringer har alle som hovedalternativ søkt om prosjekter som etter NVEs mening både samlet og hver for seg vil være store tekniske inngrep i verna vassdrag bl.a. overføring og/eller regulering. I OEDs klageavgjørelse om avslag til Hegelstad kraftverk i Bjerkreimsvassdraget ble det lagt vekt på at overføring og regulering ikke er akseptabelt ved nyetableringer i verna vassdrag. I søknadene om Malmei kraftverk og Vaule kraftverk er det imidlertid presentert alternative utbyggingsløsninger der tiltaket i stor grad kan aksepteres. Etter NVEs syn er disse prosjektene svært kostbare. Søkerne har ikke i søknaden eller tilleggsopplysninger sagt at disse prosjektene ikke vil realiseres. Den bedriftsøkonomiske lønnsomheten er ikke en del av NVEs vurdering, og det blir derfor opp til søkerne å vurdere om prosjektene skal realiseres der det blir gitt konsesjon. NVE mener at når det gjelder søknaden om bygging av Mjåvatn kraftverk blir flere av de spesifikt omtalte verneverdiene berørt. Det er heller ikke fremmet alternative utbyggingsløsninger.

NVE har merket seg at Bjerkreimsvassdraget har fått en særstilling når det gjelder etablering av kraftverk i vernede vassdrag ved at det er tillatt installert effekt opp til 3 MW. NVE anser derfor at etablering av mindre kraftverk i små sidegreiner til hovedvassdraget kan aksepteres så lenge det ikke går på bekostning av de mer spesifikt omtalte verneverdiene. Sett bort fra den bedriftsøkonomiske siden av disse prosjektene mener NVE derfor at det kan forsvares å gi konsesjon også til nye kraftverk i denne omgang.

I Ot. prp. nr 39 (1998-1999) fremgår det av merknadene til § 25 at minstekravet for å gi konsesjon er at fordelene ved tiltaket overstiger de samlede skader og ulemper av tiltaket for allmenne og private interesser, både i vassdraget og i nedbørfeltet. Videre står det at selv om minstekravet er oppfylt, og tiltaket alene ikke har store skadevirkninger, kan det begrunne et avslag at sumvirkningen av mange slike tiltak som kan forventes i fremtiden, til sammen vil ha det.

Selv om det gis konsesjon til prosjekter som er redusert i forhold til hovedalternativene, vil det fortsatt representere inngrep i et vassdrag som bl.a. er vernet på grunn av helheten i vassdraget. NVE mener at det hele tiden må foretas en løpende vurdering av når summen av disse inngrepene blir for mange. Alle nye søknader som tas inn til behandling vil derfor bli vurdert opp mot de konsesjoner som allerede er gitt og den samlede belastningen et hvert nytt kraftverk representerer.

NVE har, samtidig med vedtak i denne saken om bygging av Vaule kraftverk, gitt konsesjon til Tengesdal, Fossvatn og Malmei kraftverk, men samtlige av prosjektene er redusert. Søknaden om bygging av Mjåvatn kraftverk er avslått grunnet konflikt med verneverdiene.

Dersom Vaule kraftverk gis konsesjon, vil fem av de seks søknadene (inkludert Ørdsdal i 2010) som er sendt på felles høring, få konsesjon. Dette er i utgangspunktet mye i et verna vassdrag. Det at tre av kraftverkene er opprustingsprosjekt veier tungt i vurderingen, og er delvis årsak til at det blir gitt så mange konsesjoner i denne omgang. Videre vil vi understreke at de konsesjoner som er gitt er til kraftig reduserte prosjekt i forhold til omsøkt, både med tanke på det tekniske inngrepets art, og uttak av vann. Vi mener derfor at den samlede belastningen av å gi inntil fem av kraftverkene konsesjon ikke går ut over verneverdiene i vassdraget. Vi viser til vår konklusjon lenger bak når det gjelder vedtak i denne saken om Vaule kraftverk.

Oppsummering

Omsøkt tiltak ligger i et vassdrag som er vernet på bakgrunn av de meget store verneverdiene knyttet til landskap, friluftsliv, kulturmiljø, og geologisk og biologisk mangfold. I tillegg er helheten i vassdraget vektlagt.

NVE har merket seg at Bjerkreimsvassdraget har fått en særstilling når det gjelder etablering av kraftverk i vernede vassdrag ved at det er tillatt installert effekt opp til 3 MW. NVE anser derfor at etablering av mindre kraftverk i små sidegreiner til hovedvassdraget kan aksepteres så lenge det ikke går på bekostning av de mer spesifikt omtalte verneverdiene.

Flertallet av høringspartene går inn for konsesjon, til dels på visse vilkår. Fylkesmannen og Naturvernforbundet i Rogaland går i mot en utbygging.

En utbygging etter omsøkt plan vil gi om lag 0,59 GWh/år i ny fornybar energiproduksjon. Dette er en produksjon som er vanlig for minikraftverk. Selv om dette isolert sett ikke er et vesentlig bidrag til fornybar energiproduksjon, så utgjør småkraftverk samlet sett en stor andel av ny tilgang de senere år. I 2010 klarerte NVE om lag 0,9 TWh ny energi fra småkraftverk. De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. NVE mener at så lenge disse interessene ikke er av svært stor verdi eller dersom de kan avbøtes i tilstrekkelig grad gjennom vilkår, så kan det gis konsesjon til tiltaket. De konsesjonsgitte tiltakene vil være et bidrag i den politiske satsingen på småkraftverk, og satsingen på fornybar energi.

NVE viser til at den delen av prosjektet som innebærer overføring av Hedlerbekken til Stegatjern vil tørlegge vannstrengen på 100 m i Hedlerbekken og medføre terrenginngrep knyttet til kanalisering på 80 m, samtidig som vassdraget fra Stegatjern blir påvirket gjennom utbygging. I søknadens alternativ C er det foreslått å flytte inntaket ned til samløpet. NVE mener dette alternativet representerer et mindre teknisk inngrep enn hovedalternativet, med overføring og inntak i tjernet, og lengde på vannveien vil bli redusert med ca. 30 m i et åpent myrområde. Samtidig vil en utbygging etter alt. C bare i mindre grad redusere produksjonen, fra 0,59 GWh til 0,48 GWh. Tatt i betraktning at inngrepsomfanget blir vesentlig mindre samtidig som produksjonen i lite grad endres, mener NVE at alt. C er å foretrekke.

En utbygging som omsøkt vil få negative konsekvenser for fossefall. Dette kan etter NVEs syn avbøtes ved en tilstrekkelig minstevannføring og redusert slukeevne. Det er utover dette ikke påvist at viktige eller truede naturtyper eller arter blir negativt berørt av tiltaket.

Produksjonen vil bli under 1 GWh til en høy kostnad. Om søker anser dette som forsvarlig vil være opp til dem. NVE har for sin del vektlagt at det vil bli noe produksjon av fornybar energi og aktivitet i en anleggsfase. Dersom søker anser det som lønnsomt vil det også kunne gi et bidrag til å opprettholde en lokal bosetting. Med begrenset slukeevne, slipp av minstevannføring og rørgate under bakken som omsøkt også for dette alternativet mener NVE at allmenne interesser ikke blir berørt i vesentlig grad.

NVEs konklusjon

NVE mener at fordelene ved tiltaket i form av noe ny fornybar energiproduksjon og lokal aktivitet og verdiskapning er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir Jan Livar Espeland tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging av Vaule kraftverk etter alternativ C. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Dette vedtaket gjelder kun tillatelse etter vannressursloven.

Forholdet til energiloven

Jan Livar Espeland har framlagt planer om installasjon av elektrisk høyspentanlegg som innebærer 600 m jordkabel til eksisterende linjenett.

Bjerkreim Jeger og Fiskeforening mener at det må vurderes å føre strømmen i kabel fra kraftverket slik at inngrepet synes minst mulig i omgivelsene. Normalt bygges en slik linje som her i medhold av netteiers områdekonsesjon. Innenfor sin områdekonsesjon skal områdekonsesjonær fremlegge planer for ny nettilknytning og ev. forsterkning for kommune, fylkeskommune, fylkesmann og andre berørte for uttalelse. Ved uenighet om løsninger kan områdekonsesjonær legge saken frem for NVE som da vil behandle saken som en anleggskonsesjon.

Virkningene av linjetilknytningen inngår i NVEs helhetsvurdering av planene, og er ikke avgjørende for konsesjonsvedtaket.

Dalane Energi IKS er områdekonsesjonær og skal ifølge søknaden stå for bygging og drift av anlegget. Vi finner det ikke nødvendig med en egen anleggskonsesjon etter energiloven for høyspenttilknytning til 22 kV nett. Nødvendige høyspentanlegg, inkludert transformering, kan bygges i medhold av nettselskapets områdekonsesjon.

Dersom Jan Livar Espeland ønsker egen anleggskonsesjon, må det sendes inn søknad om dette når eksakt størrelse på elektriske installasjoner er klart. NVE kan da meddele egen anleggskonsesjon for kraftverket.

Det er i følge Dalane Energi, som er områdekonsesjonær, kapasitet fra transformator og videre i nettet.

NVE har ikke gjort en grundig vurdering av kapasiteten i nettet, og tiltakshaver er selv ansvarlig for at avtale om nettilknytning er på plass før byggestart. NVE vil ikke behandle detaljplaner før tiltakshaver har dokumentert at det er tilgjengelig kapasitet og at kostnadsfordelingen er avklart. Slik dokumentasjon må foreligge samtidig med innsending av detaljplaner for godkjenning, jf. konsesjonsvilkårenes post 4.

Merknader til konsesjonsvilkårene etter vannressursloven

Post 1: Vannslipp

Følgende data for vannføring og slukeevne er hentet fra konsesjonssøknaden, og lagt til grunn for NVEs konsesjon og fastsettelse av minstevannføring:

Middelvannføring	l/s	270
Alminnelig lavvannføring	m ³ /s	0,015
5-persentil sommer (1/5-30/9)	l/s	32
5-persentil vinter (1/10-30/4)	l/s	17
Største slukeevne	m ³ /s	0,5
Største slukeevne i % av middelvannføring	%	185
Minste slukeevne	l/s	250

Søker foreslår en minstevannføring på 32 l/s om sommeren og 17 l/s om vinteren, og en slukeevne på 0,5 m³/s. Det er planlagt å stanse kraftverket i perioden 15.5-15.8.

Fylkesmannen og NJFF Rogaland mener det ikke kan gis konsesjon til omsøkte slukeevne. NJFF Rogaland mener slukeevnen ikke bør overstige 50 % av middelvannføringen, mens Fylkesmannen mener den bør være en del mindre ved nye utbygginger. Videre mener NJFF Rogaland at det kan gis konsesjon dersom kraftverket stanses fra 15.5 til 15.8 og at minstevannføringen settes til minimum 10 % av middelvannføringen resten av året. Det vil si 27 l/s.

I fastsettelsen av minstevannføring og slukeevne legger NVE vekt på at omsøkt tiltak ligger i et verna vassdrag. Det er etter NVEs syn viktig at vassdraget opprettholder noe av den naturlige hydrologiske variasjonen også etter en utbygging. Slukeevnen bør derfor være en del mindre enn middelvannføringen på utbyggingsstrekningen. Minstevannføringen bør være av en viss størrelse for å sikre fossefallens hekkelokaliteter. Tiltaksområdet er en del av et regionalt viktig landskapsområde og for å opprettholde vassdraget som et landskapselement må det slippes nok vann i elva til enhver tid, spesielt om sommeren.

Av hensyn til verneverdiene som er knyttet til vassdraget mener NVE at det må slippes en minstevannføring forbi inntaket til kraftverket på 50 l/s hele året. I tillegg skal største slukeevne i kraftverket være på maks 100 l/s. Etter våre beregninger vil en redusert slukeevne og økt minstevannføring gi en reduksjon på ca. 0,25 GWh/år. Samlet produksjon vil da bli på ca. 0,2 GWh/år basert på tall oppgitt for alternativ C i søknaden. Det vil etter NVEs beregninger bli overløp ved inntaket i over halvparten av tida. Til sammenligning ville det blitt overløp i ca. 15 % av tida med omsøkt slukeevne. Med slike krav mener NVE at det ikke er behov for stans i kraftverket i tida 15. juni – 15. august.

En slukeevne som det her gis tillatelse til vil utgjøre ca. 37 % av middelvannføringen. Til sammenligning har NVE fastsatt en slukeevne som utgjør ca. 50 % av middelvannføringen, for Malmei kraftverk, som også er et nytt kraftverk. I vurderingen av maksimal slukeevne for Vaule kraftverk har NVE blant annet lagt vekt på at elva innehar viktige gyteareal for ørreten i Røyslandsvatnet og elva som et viktig element i et område som inngår i registreringen av 'Vakre landskap i Rogaland'. Den berørte elvestrekningen ifm bygging av Malmei kraftverk har helt andre kvaliteter. Den går for det meste i ur, og er ikke viktig for fisk.

Slukeevne og minstevannføring er nøye vurdert i konsesjonsbehandlingen og kan ikke endres i en detaljplanprosess. En ev. endringsmelding med søknad om økt maksimal slukeevne vil ikke bli tatt til følge av hensyn til verneverdiene i vassdraget.

Det skal etableres en måleanordning for registrering av minstevannføring. Den tekniske løsningen for dokumentasjon av slipp av minstevannføringen skal godkjennes gjennom detaljplanen. Data skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares så lenge anlegget er i drift.

Ved alle steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om vannslippbestemmelser som er lett synlig for allmennheten. NVE skal godkjenne merking og skiltenes utforming og plassering.

NVE presiserer at start-/stoppkjøring av kraftverket ikke skal forekomme. Kraftverket skal kjøres jevnt og i takt med tilsiget. Inntaksbassenget skal ikke benyttes til å oppnå økt driftstid, og det skal kun være små vannstandsvariasjoner knyttet til opp- og nedkjøring av kraftverket. Dette er primært av hensyn til naturens mangfold og mulig erosjonsfare.

Dersom tilsiget er mindre enn minstevannføringskravet, skal hele tilsiget slippes forbi.

Post 4: Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.

Vi viser til våre merknader foran under avsnittet forholdet til energiloven. NVE vil ikke godkjenne planene før det er dokumentert at det er tilgjengelig kapasitet og at kostnadsfordelingen er avklart, jf. våre merknader foran under avsnittet "Forholdet til energiloven".

NVE har gitt konsesjon på følgende forutsetninger:

Inntak (kote)	280 moh
Kraftstasjon (kote)	230 moh
Valg av alternativ	C
Største slukeevne	100 l/s
Vannvei	Nedgravd
Vei	Midlertidige anleggsveier i forbindelse med nedgraving av tilløpsrør og inntaksdam.

Mindre endringer kan godkjennes av NVE som del av detaljplangodkjenningen.

Detaljerte planer skal forelegges NVEs regionkontor i Tønsberg og godkjennes av NVE før arbeidet settes i gang.

Bjerkreim Jeger og Fiskerforening uttaler at anlegget må oppføres på en slik måte at de ikke skiller seg ut i omgivelsene.

Endelig plassering og utforming av inntaksdammen må komme fram i detaljplanene. Utbygger må legge stor vekt på at rørgatetraseen blir så lite synlig som mulig etter at anlegget er ferdig.

Rørgaten skal graves ned på hele strekningen dersom NVE ikke godkjenner annet av miljømessige hensyn. Rørgata legges så skånsomt som mulig.

Vi viser også til merknadene i vilkårenes post 6 nedenfor, om kulturminner.

Post 5: Naturforvaltning

Vilkår for naturforvaltning tas med i konsesjonen selv om det i dag synes lite aktuelt å pålegge ytterligere avbøtende tiltak. Eventuelle pålegg i medhold av dette vilkåret må være relatert til skader forårsaket av tiltaket og stå i rimelig forhold til tiltakets størrelse og virkninger.

Post 6: Automatisk fredete kulturminner

Merknadene fra fylkeskommunen kommer inn under dette vilkåret. Rogaland fylkeskommune har uttalt at det er funnet freda kulturminner i området, og at potensialet for å finne automatisk freda kulturminner som ennå ikke er registrert, er stort. Det vil derfor være nødvendig med en befaringsavtale med fylkeskommunen før utbyggingen starter. NVE forutsetter at utbygger tar den nødvendige kontakt med fylkeskommunen for å klarere forholdet til kulturminneloven § 9 før innsendelse av detaljplan. Vi minner videre om den generelle aktsomhetsplikten med krav om varsling av aktuelle instanser dersom det støtes på kulturminner i byggefasen, jf. kulturminneloven § 8 (jf. vilkårenes pkt. 3).

Post 8: Terskler m.v.

Dette vilkåret gir hjemmel til å pålegge konsesjonær å etablere terskler eller gjennomføre andre biotopjusterende tiltak dersom dette skulle vise seg å være nødvendig.

Andre merknader

”Forskrift om saksbehandling og kontroll i byggesaker” gir saker som er underlagt konsesjonsbehandling etter vannressursloven fritak for byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven. Dette forutsetter at tiltaket ikke er i strid med kommuneplanens arealdel eller gjeldende reguleringsplaner. Forholdet til plan- og bygningsloven må avklares med kommunen før tiltaket kan iverksettes.

Det er søkt etter forurensningsloven om tillatelse til å gjennomføre tiltaket. Det må søkes Fylkesmannen om nødvendig avklaring etter forurensningsloven i anleggs- og driftsfasen. NVE har ikke myndighet til å gi vilkår etter forurensningsloven.

Forholdet til EUs vanndirektiv i sektormyndighetens konsesjonsbehandling

NVE har ved vurderingen av om konsesjon skal gis etter vannressursloven § 8 foretatt en vurdering av kravene i vannforskriften (FOR 2006-12-15 nr. 1446) § 12 vedrørende ny aktivitet eller nye inngrep. NVE har vurdert alle praktisk gjennomførbare tiltak som vil kunne redusere skadene og ulempene ved tiltaket. NVE har satt vilkår i konsesjonen som anses egnet for å avbøte en negativ utvikling i vannforekomsten, herunder krav om minstevannføring og standardvilkår som gir vassdragsmyndighetene, herunder DN/Fylkesmannen etter vilkårenes post 5, anledning til å gi pålegg om tiltak som senere kan bedre forholdene i det berørte vassdraget. NVE har vurdert samfunnsnyttene av inngrepet til å være større enn skadene og ulempene ved tiltaket. Videre har NVE vurdert at hensikten med inngrepet i form av fornybar energiproduksjon ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre. Både teknisk gjennomførbarhet og kostnader er vurdert.